

URZĄD GMINY KRZYŻANOWICE

PROGRAM ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE DO ROKU 2020

Krzyżanowice, wrzesień 2006

Spis treści:

1. Wprowadzenie	2
2. Założenia do programu	8
3. Uwarunkowania rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice	11
3.1. Uwarunkowania geograficzne	11
3.2. Potencjał przyrodniczy	12
3.3. Uwarunkowania historyczne i kulturowe	15
3.4. Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	19
3.5. Działalności turystyczne i rekreacyjne realizowane w gminie Krzyżanowice	20
4. Wizja rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice	23
5. Cele generalne i operacyjne rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice	27
6. Kierunki na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice	29
7. Projekty realizujące kierunki rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice	32
8. Podsumowanie – projekty węzłowe	55
9. Koncepcja powołania Centrum Edukacji Górnej Odry	58

Kierowanie pracami:
dr Waldemar Szendera
dr Krzysztof Wrana

1.

WPROWADZENIE

Gminy wiejskie, które chcą na swoim terenie podtrzymywać procesy rozwojowe są 1.
zmuszone do ciągłego poszukiwania nowych funkcji społecznych i gospodarczych.
Koniecznością staje się **dążenie do rozwoju wielofunkcyjnego**, zastępowania
działalności rolniczych aktywnościami pozarolniczymi, a przede wszystkim do
dostarczania mieszkańcom nowych szans rozwojowych.

Nieprzypadkowo, turystyka i rekreacja zajmują w tym kontekście bardzo ważną rolę,
o czym mogą świadczyć strategie rozwoju, a przede wszystkim sukcesy gmin, które
tym dziedzinom nadały wysoki priorytet w swoim rozwoju. Gminy takie można
znaleźć zarówno w Polsce, jak i na świecie, a profile rozwoju turystyki i rekreacji w
nich obserwowane dowodzą, że potencjały rozwoju turystyki i rekreacji występują
praktycznie wszędzie. Trzeba tylko na nie spojrzeć we właściwy sposób tworząc z
nich kompleksowy produkt turystyczny.

Mówiąc o rozwoju turystyki i rekreacji należy zauważyć, że są to dziedziny o dużej 2.
specyfice w stosunku do innych dziedzin gospodarki. Przede wszystkim,
turystyka i rekreacja mają charakter horyzontalny. Nie są, więc dziedzinami
„autonomicznymi”, oderwanymi od reszty rzeczywistości społeczno-gospodarczej
danego obszaru. Rozwój turystyki i rekreacji w równym stopniu zależy od
wyposażenia obszaru w infrastrukturę turystyczną i dostępności atrakcji
turystycznych, jak od rozwoju szeroko rozumianej edukacji, infrastruktury, dostępu
do różnych usług, ochrony środowiska, ładu przestrzennego itp.

Przyjęcie rozwoju turystyki i rekreacji jako jednego z priorytetów rozwoju gminy
wymaga, zatem podjęcia szeregu decyzji o uzupełnianiu brakujących potencjałów i
przełamywaniu barier występujących w różnych dziedzinach.

Specyfika omawianych dziedzin ujawnia się również w bardzo silnym uzależnieniu 3.
ich rozwoju od otoczenia. **Rozwój turystyki i rekreacji to szerokie otwarcie gminy
na zewnątrz, to umiejętność prezentacji własnych atutów**, ale równocześnie
zdolność do wsluchiwania się w oczekiwania osób, które odwiedzają lub mogą

odwiedzić gminę. Co więcej, jest to stała powinność, która musi być spełniona nie tylko w momencie rozpoczęcia procesu formułowania programu rozwoju turystyki, ale także na każdym etapie wdrażania. Oczekiwania turystów, jak również oferta obszarów konkurencyjnych stale ewoluują i wymagają dostosowywania oferty do nowych uwarunkowań.

Dwie wymienione powyżej cechy wydają się wskazywać na daleko idące 4. komplikacje w rozwoju turystyki i rekreacji. Trudności te mogą być szczególnie odczuwalne dla małej gminy wiejskiej. Można jednak spojrzeć na opisane wymagania od strony uzyskiwanych efektów. Świadomie kształtowany **rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych prowadzi może do głębokiej restrukturyzacji obszaru**. „Horyzontalność” tych dziedzin powoduje, że mogą się one stać klamrą dla przebiegających w gminie procesów rozwojowych, zarówno w warstwie społecznej jak i gospodarczej. Wymagając rozwoju innych dziedzin mogą stać się centralnym ogniwem inspirującym zmiany społeczne i gospodarcze, a przede wszystkim przemiany mentalności mieszkańców obserwowane w zakresie ich aktywności.

Z kolei konieczność uwzględniania uwarunkowań zewnętrznych prowadzi do 5. zaistnienia gminy w otoczeniu. **Turystyka i rekreacja wydobywają małe gminy z anonimowości**, tworzą pozytywne skojarzenia u osób, które być może w gminie nigdy nie były, budują pozytywny wizerunek, zwiększają zainteresowanie nie tylko turystów, ale także potencjalnych mieszkańców i inwestorów.

Ważnym pozytywnym efektem rozwoju turystyki jest też **nowe spojrzenie 6. mieszkańców na swoją gminę**. Spojrzenie odrywające od rutyny, od obojętnego codziennego przechodzenia obok pięknych miejsc, od stopniowego zapominania o tradycjach obszaru.

Taka przemiana w postrzeganiu swojego miejsca zamieszkania przejawia się nie tylko w momencie myślenia o stwarzaniu nowych produktów i usług dla turystów, ale wywiera o wiele szerszy wpływ na mentalność mieszkańców. Wpływ, który wyraża się zacieśnieniem więzi emocjonalnych z własną gminą, a przede wszystkim wzrostem odpowiedzialności za materialne i niematerialne dziedzictwo występujące na danym obszarze.

Turystyka i rekreacja pozwalają wykorzystać potencjały, które dotychczas były 7. pasywne i nie przyczyniały się do rozwoju lokalnego. Coś, co dotychczas było ciekawostką dostępną dla niewielkiego kręgu czytelników naukowych bądź popularno-naukowych publikacji może stać się istotną składową produktu turystycznego i atrakcją obszaru.

Turystyka może stać się podstawą zarówno dla **uaktywniania potencjałów, jak również dla rewitalizacji niektórych zasobów**. Na obszarach wiejskich dotyczy to przede wszystkim niewykorzystywanych już ze względów ekonomicznych obiektów kultury rolnej (młyny, kuźnie, spichlerze, stodoły, magazyny, inne zabudowania po gospodarstwach rolnych).

Jest wreszcie turystyka jedną z nielicznych dziedzin rozwoju społeczno- 8. gospodarczego, dla których **peryferyjne położenie danego obszaru nie musi być barierą rozwoju**, ale wręcz przeciwnie, może budować pewien atut. Peryferyjność, oddalenie to pojęcia wiążące się z odmiennością, specyfiką, lokalnym kolorytem niedostępnym w innych miejscach, dystansem od normalnego rytmu świata, a więc z takimi skojarzeniami, które dla turystów są niezwykle atrakcyjne.

Dla rozwoju turystyki i rekreacji równie ważne jak uwarunkowania wewnętrzne są 9. uwarunkowania panujące w otoczeniu. W ostatnich latach zaobserwować można zwiększone **zainteresowanie przeszłością i tradycjami**; ludzie coraz chętniej sięgają do swoich korzeni. Coraz silniej ścierają się ze sobą dwa procesy: proces globalizacji, którego efektem jest homogenizacja kulturowa, z procesem lokalizacji zwiększającym wagę odrębności kulturowej, historycznej czy przyrodniczej Małych Ojczyzn. To zjawisko daje szansę na rozwój - obok stereotypowych już form turystyki rozwijającej się w nadmorskich bądź górskich kurortach wykorzystujących unikatowość położenia geograficznego – turystyki opierającej się na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym.

Turystyka i rekreacja to dziedziny, które jak dotychczas nie zajęły należnego miejsca 10. w strukturze gospodarczej gminy Krzyżanowice. Analizy wykonane na potrzeby programu wykazują, że po jednej stronie bilansu strategicznego występuje **szereg potencjałów tworzących, bądź mogących tworzyć wysoką atrakcyjność turystyczną** zarówno całej gminy, jak i poszczególnych miejscowości na gminę się składających. Z drugiej jednak strony można stwierdzić bardzo **ograniczone zainteresowanie rozwojem funkcji turystycznych i rekreacyjnych wśród**

mieszkańców Krzyżanowic, co jest uzasadnione brakiem tradycji i doświadczeń w tych dziedzinach w powojennej historii gminy.

Pozytywnym przejawem w tym zakresie jest obserwowany w całym kraju, a częściowo także w gminie, wzrost aktywności stowarzyszeń pielęgnujących lokalne tradycje, wydających publikacje dokumentujące historię i kulturę Krzyżanowic, organizujących imprezy w oparciu o zwyczaje i obrzędy charakterystyczne dla tego obszaru.

Głównym zadaniem programu rozwoju turystyki w gminie Krzyżanowice staje się, zatem: 11.

- wykorzystanie potencjałów gminy i skupienie ich w wiązkę tworzącą produkt turystyczny,
- zwiększenia zainteresowania podejmowaniem działalności turystycznych przez mieszkańców gminy, ukierunkowanie przedsiębiorczości na myślenie o turystyce i rekreacji.

Należy zaznaczyć, że realizacja programu będzie miała tym większe szanse realizacji, im bardziej będzie osadzona w lokalnym kontekście. Próba zaszczepiania obcych, nawet najlepszych rozwiązań nie przyniesie oczekiwanych skutków, a przede wszystkim będzie oderwana od uwarunkowań, które realnie w gminie występują. Także zainteresowanie mieszkańców dla wdrażania zaczerpniętych z innych gmin wzorców będzie mniejsze niż w przypadku rozwijania działalności opierających się na lokalnej kulturze.

Ważne jest również **wykorzystanie procesów dokonujących się w sąsiedztwie gminy Krzyżanowice**. Chodzi zarówno o planowane inwestycje infrastrukturalne (autostrada A1, inwestycje związane z rzeką Odrą), jak również działania o charakterze turystycznym podejmowane w regionie, powiecie oraz w sąsiednich gminach w Republice Czeskiej. 12.

Inicjatywa władz lokalnych gminy Krzyżanowice, aby stworzyć „**Program Rozwoju Turystyki i Rekreacji**” (**PRoTuiR**), w kontekście przedstawionych powyżej argumentów wydaje się uzasadniona, a można nawet powiedzieć, że wyjątkowo cenna. Wdrożenie programu może mieć fundamentalne znaczenie dla podwyższenia jakości życia w gminie i to nie tylko w wymiarze ekonomicznym, ale także w zakresie możliwości spędzania wolnego czasu przez mieszkańców oraz 13.

wzmacniania kapitału ludzkiego i społecznego.

Zakres Programu obejmuje:

14.

- diagnozę stanu obecnego,
- wizję i cele rozwoju turystyki,
- analizę SWOT sporządzoną w odniesieniu do celów rozwoju turystyki,
- kierunki rozwoju turystyki,
- projekty wdrażające program.

Opracowanie daje odpowiedź nie tylko na pytanie, „co robić”, ale i „jak robić”. Dlatego w programie zapisane zostały konkretne projekty. Przyjęto tu zasadę, że za każdym projektem stoi konkretna instytucja lub osoba, która weźmie na siebie odpowiedzialność za jego realizację.

Program powstał pod kierunkiem zespołu eksperckiego, jednak rzeczywistymi **autorami opracowania są przedstawiciele samorządu, instytucji, stowarzyszeń, a także osoby prywatne**, które brały aktywny udział w warsztatach strategicznych. Podczas tych spotkań wspólnie dochodzono do tego, w jakim kierunku rozwój turystyki w gminie powinien zmierzać. Analiza pogłębiona została przez dodatkowe konsultacje z zainteresowanymi stronami, a także wizyty terenowe, których wartość okazała się nieoceniona.

Opracowanie Programu rozwoju turystyki w gminie Krzyżanowice jest dopiero początkiem drogi do zbudowania unikatowego produktu turystycznego i zaistnienia na mapie turystycznej regionu i kraju. Dlatego, należy zwracać uwagę na potrzebę współpracy wszystkich podmiotów samorządowych, społecznych i gospodarczych na rzecz rozwoju turystyki w gminie Krzyżanowice. Jednocześnie, **program pozostaje dokumentem otwartym**, który powinien być sukcesywnie uzupełniany o nowe projekty. Należy też mieć na uwadze konieczność dalszego uszczegółowienia projektów m.in. poprzez tworzenie studiów wykonalności niezbędnych do aplikacji o fundusze Unii Europejskiej na lat 2007-2013.

15.

I jeszcze jedna ważna refleksja dotycząca roli turystyki i rekreacji w rozwoju. W krajach Unii Europejskiej, w których turystyka i rekreacja stały się jednym z wiodących sektorów gospodarki, głównym celem ich rozwoju nie jest li tylko zwiększanie dochodów mieszkańców bądź polepszanie warunków pobytowych dla

16.

turystów. **Nadrzędnym celem rozwoju turystyki jest podwyższanie jakości życia mieszkańców**, kształtowanie rozwoju zgodnie z ich oczekiwaniami, integracja mieszkańców z miejscem, w którym przyszło im żyć i pracować. Należy dążyć do takiego sposobu realizacji Programu, który przyczyni się do zwiększenia poczucia przynależności mieszkańców do swojej Małej Ojczyzny.

2.

ZAŁOŻENIA DO PROGRAMU

Spełnianie przez „**Program Rozwoju Turystyki i Rekreacji (PRoTuiR) w gminie Krzyżanowice**” oczekiwań zapisanych we wprowadzeniu wymagało nadania mu odpowiedniej formy i treści, jak również wykorzystania specyficznych, to jest partnerskich, interaktywnych technik współpracy z lokalnymi podmiotami. 17.

Przystępując do tworzenia Programu przyjęto, że **dwie podstawowe grupy wymagań**, które powinny być respektowane przy nadawaniu dokumentowi ostatecznego kształtu obejmują:

- stworzenie dokumentu, który byłby **dobrym punktem startu** do rozpoczęcia myślenia o rozwoju turystyki w gminie, inspirującego tak władze lokalne, jak i mieszkańców do podejmowania określonych działań sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji,
- przygotowanie opracowania zawierającego **realistyczne pomysły na projekty**, o wysokim prawdopodobieństwie realizacji, tworzącego podstawę do zawiązywania współpracy podmiotów zlokalizowanych w gminie oraz jej otoczeniu.

Wartość PRoTuiR przejawiać się, więc winna zarówno w samym dokumencie – to jest jego poprawności metodologicznej, rzetelności wykonanych analiz, innowacyjności, ale także realistyczności na poziomie wnioskowania – jak i w efektach związanych z jego wdrażaniem. Należy podkreślić, że Program wymaga determinacji w jego wdrażaniu, a czas rozpoczęcia jego realizacji będzie miał wpływ na zajęcie przez gminę Krzyżanowice korzystnej pozycji konkurencyjnej względem innych obszarów.

Opracowując PRoTuiR dołożono należnych starań, aby odzwierciedlał on szeroką 18.
wiedzę na temat uwarunkowań rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice i jej otoczeniu. Skorzystano z różnych źródeł informacji oraz przeprowadzono konsultacje społeczne z reprezentantami wielu środowisk zainteresowanych problematyką rozwoju turystyki i rekreacji. Zrealizowane warsztaty pozwoliły na

określenie opinii mieszkańców gminy o perspektywach rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych w Krzyżanowicach.

Program został skonstruowany wokół **trzech głównych bloków merytorycznych**:

- **analizy** sytuacji i perspektyw rozwojowych turystyki i rekreacji w gminie i w jej otoczeniu,
- **celów** rozwoju turystyki i rekreacji a także pożądanych efektów dla rozwoju gminy Krzyżanowice,
- **kierunków i projektów** wdrażających program.

Zawartość merytoryczna i strona formalna PProTuiR, a w szczególności treść 19. zaproponowanych projektów stanowią dobrą podstawę dla **uzyskania następujących efektów**:

- aktywizacja podmiotów lokalnych i włączenie ich do realizacji działań w zakresie turystyki i rekreacji,
- przedsiębiorcze i innowacyjne wykorzystanie potencjałów gminy mogących stanowić bazę dla kreowania oferty turystycznej,
- stworzenie wyróżników turystyczno-rekreacyjnych powiatu.

Niewielkie doświadczenia gminy i podmiotów lokalnych w dziedzinie turystyki i 20. rekreacji powodują, że nie można oczekiwać, aby w bardzo bliskiej przyszłości w Krzyżanowicach doszło do diametralnych zmian struktury gospodarczej. Stopniowo jednak, turystyka i rekreacja mogą stać się dziedzinami uzupełniającymi dochody mieszkańców oraz wzbogacającymi popyt na rynku pracy.

Wdrażanie PProTuiR będzie przebiegać w kilku przenikających się fazach:

- stworzenie podstaw dla wdrożenia Programu, zwłaszcza w zakresie usuwania barier działania i budowania wśród mieszkańców gminy świadomości szans stwarzanych przez turystykę i rekreację,
- tworzenie bazy turystycznej gminy i kształtowanie lokalnego produktu turystycznego,
- promowanie gminy Krzyżanowice w otoczeniu regionalnym jako ośrodka o interesującej ofercie spędzania wolnego czasu,
- rozwijanie oferty turystycznej głównie o charakterze sezonowym,

- rozwijanie oferty całorocznej.

Z punktu widzenia rozwoju gminy ważne jest **osiągnięcie efektów 21.** potwierdzających, że:

- turystyka i rekreacja mogą stać się swego rodzaju **kołem zamachowym dla rozwoju aktywności mieszkańców** gminy w dziedzinie gospodarki; część usług turystycznych nie wymaga znaczących nakładów finansowych lub też może bazować na posiadanych zasobach, które należy jedynie dostosować do oczekiwań osób odwiedzających; ponadto, wiele realizowanych aktualnie **aktywności społecznych** może stanowić podstawę dla rozwoju oferty turystycznej;
- turystyka i rekreacja mogą **ukształtować wizerunek gminy**, wyeksponować jej atuty kulturowe, środowiskowe i historyczne;
- rozwój turystyki i rekreacji, aktywny udział podmiotów lokalnych we wdrażaniu Programu mogą pomóc we wzmacnianiu związków mieszkańców ze swoimi miejscowościami, budować patriotyzm lokalny i dumę z tradycji i potencjałów swojej Małej Ojczyzny.

3.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE

3.1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE

Gmina Krzyżanowice leży na południowo-zachodnim krańcu województwa Śląskiego 22. w powiecie raciborskim. W klasyfikacji fizycznogeograficznej J. Kondrackiego (2002) analizowany obszar zajmuje graniczne położenie pomiędzy podprowincjami: Wyżyna Śląsko-Krakowska (makroregion Wyżyna Śląska), podprowincja Nizina Śląska (Równina Opolska), Podkarpacie Północne (Kotlina Ostrawska). W obrębie Niziny Śląskiej (325.2) omawiany obszar zajmuje **mezoregion Płaskowyż Głubczycki (325.21)**, zaś w obrębie Kotliny Ostrawskiej (571.1) **mezoregion Doliny Odry (571.11)**.

Czwartorzędowa rzeźba terenu jest wynikiem nałożenia się elementów wcześniejszych z procesami glacialnymi i postglacialnymi na tym terenie.

Płaskowyż Głubczycki (325.21) stanowi zasadniczą część terenu gminy Krzyżanowice. Jego lokalną minimalną kulminacją jest obniżenie Górnej Odry. Znajduje się ono w granicach gminy Krzyżanowice na wysokości 180 – 170 m npm. Płaskowyż Głubczycki (dawniej *Leobschitzer Plateau*) jest płaską płaszczyzną pochyloną w kierunku wschodnim do doliny Odry. Występują tutaj bardzo żyzne gleby brunatne i mady. Charakteryzuje się znikomą lesistością – w zdecydowanej większości jest wykorzystywany rolniczo.

Dolina Odry (571.11) stanowi południowo-wschodni kraniec gminy. Leży tutaj najwyżej w Polsce położona część obniżenia górnej Odry - 182 m npm. W północnej części mezoregionu Olza wpływa do Odry tworząc malownicze widły rzeczne. Dolina Odry (dawniej *Oberoder Tal*) jest najdalej na północ wysuniętą częścią Kotliny Ostrawskiej. Jest to zasadnicza część tzw. Bramy Morawskiej. Część zachodnią zajmuje koryto Odry z przyległymi meandrami; i dalej na zachód przechodzącymi w żyzne mady nadrzeczne.

Klimat gminy Krzyżanowice kształtuje napływ mas powietrza o różnych cechach z 23. dominacją kierunków północ – południe przez Bramę Morawską. Teren gminy charakteryzują się klimatem przejściowym z sezonowymi wpływami klimatu

kontynentalnego i atlantyckiego. Ukształtowanie terenu sprzyja napływowi atlantyckich mas powietrza, a południkowa rozciągłość gminy napływowi ciepłych mas powietrza przez Bramę Morawską z południa Europy. Region cechuje wysoki udział mgieł i wysoka wilgotność powietrza w dolinach rzecznych (Odra, Psina) i okolicach zbiorników wodnych. W regionalizacji R. Gumińskiego (1995) gminy na południu woj. śląskiego należą do **Krainy Klimatycznej Śląskiej**. Obszar ten charakteryzuje się opadami w granicach 650-750 mm rocznie z wyjątkiem obszarów położonych w tzw. cieniu opadowym, gdzie opady są znacznie niższe. **Okres wegetacji** trwa tu 210-260 dni – **należy do najdłuższych w Polsce**. Średnia roczna temperatura powietrza 7,5°C. Minimum termiczne jest osiągane w styczniu, maksimum w lipcu. Przeważają wiatry z sektora południowo-zachodniego (W, SW). W analizowanym regionie występuje **najkrótszy w województwie śląskim okres zalegania pokrywy śnieżnej**. Pokrywa śnieżna zalega zwykle 50 - 90 dni.

Zasoby wodne gminy obejmują:

24.

- wody płynące: Odra, lewe dopływy zlewni Górnej Odry, Psina,
- wody stojące: zbiorniki (Polder Buków oraz wyrobiska żwirowe w Dolinie Odry), stawy.

Średnia gęstość sieci wodnej wynosi (rzeka w pojęciu hydrologicznym) 7 km na km². Największym linowym obiektem hydrotechnicznym na terenie gminy jest lewobrzeżna Odra.

W gminie przeważają gleby aluwialne - mady i gleby oglejone w dolinach rzecznych, 25. brunatne właściwe, na obszarze garbów triasowych rędziny, a na obszarach morenowych gleby bielcowe i rdzawe. Minimalny jest udział gleb antropogenicznych. Większość gleb gminy Krzyżanowice zaliczana jest do kompleksu pszennego dobrego, żytniego bardzo dobrego i dobrego oraz pszennego buraczanego dobrego. Potwierdza to rolniczą przydatność gleb.

3.2. POTENCJAŁ PRZYRODNICZY

W znacznej części gminy dominuje **krajobraz** wytworzony w pradolinie Odry 26. charakteryzujący się niewielkim zróżnicowaniem hipsometrycznym. Teren wznosi się

od obecnej doliny Odry 182 -175 m npm na wschodzie gminy w kierunku południowo-zachodnim. Najwyższa kulminacja wynosi około 210 m npm. W tej części, na granicy z Republiką Czeską występuje większe zróżnicowanie rzeźby terenu: pojawiają się malownicze jary, skarpy, elementy moreny czołowej, morfogenetyczne ślady polodowcowe (wieś Owsiszczce, Nowa Wioska, Bolesław) oraz pagórkowate pofałdowanie powierzchni.

W gminie występują dwa niewielkie kompleksy leśne: Las Tworkowski i Las Urbanek.

W części nadodrzańskiej gminy występują jedyne w całym przebiegu Górnej Odry 27. **meandry rzeczne**. Jest to naturalne koryto Odry kształtowane w sposób ewolucyjny przez rzekę. Coroczne przybory wód w sposób ciągły zmieniają nurt granicznej rzeki. Obszar ten wielokrotnie badany i opisywany powinien jak najszybciej zostać objęty ochroną rezerwatową.

Flora badanego terenu liczy ponad 440 gatunków roślin naczyniowych. Szacunkowa 28. liczba gatunków rzadkich i ginących umieszczonych na „Czerwonej liście gatunków rzadkich i ginących województwa katowickiego” wynosi około 30 taksonów; brioflora liczy ponad 120 gatunków. Na omawianym obszarze dominują gatunki rodzime. Udział gatunków obcego pochodzenia – antropofitów - wynosi 19 %, z czego gatunki przybyłe przed XVI wiekiem – archeofity - stanowią 39 %, natomiast gatunki przybyłe w ostatnim czasie – kenofity – stanowią 50 % ogółu flory antropofitów.

Fauna gminy jest niemniej bogata. Można tu spotkać tak ciekawe gatunki jak orzeł 29. czy bocian czarny. Elementem atlantyckim w ornitofaunie (ptaki) jest słowik rdzawy, którego występowanie pokrywa się z zasięgiem słowika szarego i muchołówki białoszyjej; dysjunktywnie może występować tutaj sokół wędrowny.

Na północy gminy znajduje się południowa granica występowania elementu 30. borealnego mammaliofauny (ssaków) z nornikiem północnym. Elementem atlantyckim jest tutaj najdalej na wschód wysunięte możliwe stanowisko jeża zachodniego. Ponadto znajdują się tutaj zasięgi: królika dzikiego, orzesznicy, możliwy jest również zasięg susła moregowatego.

Do ciekawych chronionych form bezkręgowców obecnie występujących na terenie 31.

gminy należą:

- z gromady pajęczaków: gryziel i tygrzyk paskowany,
- z ważek: gadziogłówka żółtonoga, straszka północna, trzepla zielona, zalotka białoczelna,
- z motyli na uwagę zasługują: modraszek telejus; osadnik wielkooki, paż żeglarz oraz postojak wiesiołkowiec,
- z innych owadów można spotkać biegacze, które są chronione oraz jelonka rogacza i pachnicę dębową.

Płazy i gady są reprezentowane na terenie gminy tylko przez kilka gatunków. 32. Zaobserwowano salamandrę plamistą, żabę trawną, jaszczurkę żyworódkę, padalca, zaskrońca i żmiję zygzakowatą. Wszystkie stwierdzone gatunki płazów i gadów są objęte ochroną prawną.

Licznie występują żaby: żaba jeziorowa, wodna, śmieszka, trawną, moczarowa, huczki, traszki zwyczajne oraz kumaki: kumak nizinny, ropuchy: zielona, szara, paskówka, rzekotki drzewne.

Wyrobiska żwirowe – formy antropomorficzne, na których zaprzestano eksploatacji i 33. nastąpiła sukcesja szaty roślinnej stanowią również unikatowe środowisko przyrodnicze, bogate w szczególności w ornitofaunę.

Antropomorficzne oddziaływanie na środowisko naturalne jest widoczne w 34. wykorzystaniu gruntów na terenie gminy. Szczególnie charakterystyczne dla gminy są agrocenozy polne. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy (Łapacz) powstaje hałda pogórnicza w Bukowie, a na terenie gminy w Roszkowie są czynne wyrobiska żwirowe; nad brzegami Polderu Buków i Odry występują osunięcia terenowe inspirowane działalnością człowieka. Należy tu jednak podkreślić, że część tych obiektów jest nadal użytkowana. Modyfikuje się je w taki sposób, aby stały się wartościowym elementem środowiska.

Eksploatacja żwirów i innych kruszców budowlanych doprowadziła do powstania licznych antropogenicznych zbiorników wodnych urozmaicających przestrzeń gminy.

Niską wartość wskaźnika nieużytków w gminie należy zawdzięczać wyjątkowo żyznym glebom i pracowitości jej mieszkańców.

Parki znajdujące się w gminie Krzyżanowice są w większości elementami lub 35. pozostałościami po kompleksach pałacowych lub dworskich. Należą do nich parki w: Chałupkach, Krzyżanowicach, Tworkowie. Parki należą do najciekawszych w Polsce ze względu na bardzo dogodny klimat Bramy Morawskiej. Możemy tutaj spotkać dużą różnorodność gatunków drzew nigdzie indziej niewystępujące na terenie naszego kraju. Występują tutaj np. śniegowiec, figowiec, mirt (na otwartej przestrzeni). Parki powiatu raciborskiego były wielokrotnie opisywane przez dr Jana Dudę.

Największym zagrożeniem dla środowiska naturalnego na terenie gminy jest 36. nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa na terenach sąsiednich w górnych biegach rzek Odry i jej dopływów.

System zbierania i depozycji stałych odpadów bytowych należy do najefektywniejszych w woj. Śląskim. Problem stanowią jednak „dzikie wysypiska śmieci” powstające w miejscach niedostępnych w gminie.

System zbierania i deponowania odpadów górniczych w sąsiedztwie gminy stanowi znaczący problem ze względu na zanieczyszczenia pyłowe emitowane przez hałdę w Bukowie.

Zapobieganie skutkom eksploatacji kruszców (żwiru) jest nie mniej ważnym problemem ekologicznym w gminie Krzyżanowice. Zalane wyrobiska stają się z czasem po ich rewitalizacji, atrakcjami antropogenicznymi. Jednak zanim to nastąpi w rejonach, gdzie zaniechano eksploatacji, stanowią zagrożenie dla zwierząt i ludzi.

3.3. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE

Historia gminy jest bogata w wydarzenia historyczne, odzwierciedlające nie tylko 37. historię Śląska, ale wręcz całej Europy.

Początki osadnictwa na terenie Ziemi Raciborskiej, do której należy gmina Krzyżanowice rozpoczęły się w późnym neolicie – 8 tys. p.n.e. Osadnictwo nastąpiło w dolinach rzecznych wzdłuż doliny Odry i należy do najstarszych na terenie Śląska (Polski). Pierwotna kolonizacja następowała od południa w kierunku północnym. W

początkach tworzenia państwowości polskiej na tym terenie istniały już silne więzy państwowotwórcze pozostałe po Rzeszy Wielkomorawskiej. W XII i XIII wieku po najazdach tatarskich nastąpiło rozluźnienie łączności z państwowością Polską, które zaowocowało zrzeknięciem się prawa do Śląska przez Kazimierza Wielkiego na rzecz króla Czech Jana Luksemburskiego, co nastąpiło w sierpniu 1335 roku w Trenczinie. Nastąpiła wówczas silna presja osadnicza ze strony Czech. W tym czasie powstał Szlachecki Sejm Śląski

W latach 1490 – 1526 Śląsk wraz z Królestwem Czech znajdował się pod panowaniem Jagiellonów.

W 1526 roku nastąpił upadek królestwa Czech i przejęcie władzy przez Habsburgów. Okres ten przyniósł uporządkowany rozwój gospodarki na wzorcach europejskich. W tym czasie Śląsk był również obszarem habsburskich swobód szlacheckich i mieszczańskich. W czasie reformacji Śląsk został podzielony religijnie. Podziały zostały pogłębione w okresie kontrreformacji. W XVII w. Śląsk był wielokrotnie okupowany przez wojska szwedzkie, duńskie, habsburskie. Ostatecznie większość Śląska powróciła do wiary i państwa katolickich Habsburgów.

Wiek XVIII to wzrost znaczenia Prus w Europie. Jedną z pierwszych zdobyczy terytorialnych państwa Fryderyka Wielkiego był Śląsk (zdobyty ostatecznie w latach 1746 – 1763), który stał się poligonem reform państwowych w Europie – ustanowiono Ministerstwo do spraw Śląska. Przeprowadzono również reformę administracyjną: ustanowiono powiaty ziemskie i grodzkie, wyznaczono rejencje dla prowincji Śląskiej.

Czasy Napoleońskie przyniosły osłabienie tempa rozwoju gospodarczego Śląska. Wielokrotne przemarsze wojsk napoleońskich, pruskich i rosyjskich przyniosły jednak rozbudowę szlaków komunikacyjnych Śląska. Po zawierusze napoleońskiej w Prusach istniała pilna potrzeba uzupełnienia stanów osobowych armii, zaradzić temu miało uwłaszczenie chłopów, co następowało sukcesywnie poczynając od Śląska od pierwszej dekady XIX wieku (powiat pszczyński i raciborski – wybrane wsie) do roku 1863.

Wiek XIX przyniósł gwałtowny rozwój gospodarczy Prowincji Śląskiej. Dla Krzyżanowic i okolicy szczęściem okazało się zaangażowanie rodziny Lichnowskich żywo zainteresowanych rozwojem kolei żelaznych. Przyczyniło się to do wzrostu gospodarczego wschodnich rubieży państwa pruskiego. Od tego czasu już nie tylko eksport owiec i produktów owczarskich był źródłem dochodu mieszkańców, lecz także tranzyt i przeładunek graniczny. Przyczyniło się to do wzrostu znaczenia

Bochumina (obecnie Czechy) i Chałupek jako miejscowości granicznych.

Nastąpiła wówczas „wielka emigracja” zachodnia na Śląsk. Na Śląsk przybywali: emigranci z Niemiec, protestanci czescy dyskryminowani w katolickich Austro-Węgrach, Żydzi, Anglicy i Szkoci, Holendrzy, Tyrolczycy z Górnej Adygi nieznajdący miejsca w Królestwie Italii, Rosjanie, Polacy po powstaniach listopadowym i styczniowym. Stawali się oni mieszkańcami szybko rozwijających się miast górnośląskich, bądź zakładali nowe przysiółki bądź wsie. Wsie pozostały jednak etnicznie śląskie - ludność przybyła szybko się asymilowała. Taka sytuacja utrzymała się do końca I Wojny Światowej.

Ruchy narodowościowe w Polsce doprowadziły do wybuchu buntów robotniczych, nazwanych później Powstaniami Śląskimi. Po III powstaniu Śląskim jednorodny do tej pory Górny Śląsk został podzielony na Autonomię Śląską należącą do Polski oraz Podprowincję Opolską (Górnośląską) należącą do Niemiec. W czasie powstania wzrosły animozje pomiędzy mieszkańcami prawo- i lewobrzeżnej Odry (w czasie powstań strzelano zza Odry do mieszkańców Krzyżanowice – zginęło wówczas około 5 osób cywilnych). Gmina Krzyżanowice stała się miejscowością graniczną na styku trzech państw: Czechosłowacji, Niemiec i Polski. Przerwaniu uległy naturalne więzy gospodarcze, społeczne i kulturalne.

W połowie XX wieku Państwo Polskie i Rzesza Niemiecka dążyły do połączenia obu części Śląska. Początkowo w latach 1939 - 1945 Śląsk został połączony w ramach hitlerowskiej Rzeszy Niemieckiej. Lata te przyniosły niespotykaną wcześniej w historii eksterminację ludności polskiej i żydowskiej tego regionu. Państwowość niemiecka trwała tutaj najdłużej na ziemiach Górnego Śląska, bo do kwietnia 1945 roku. Rok 1945 przyniósł wprawdzie wyzwolenie spod władzy hitlerowskiej, ale i bolesną utratę łączności z państwem niemieckim. W tym czasie rozpoczęły się represje wobec ludności śląskiej i niemieckiej. Ponownie przyniosły one wielkie straty wśród ludności cywilnej spowodowane przez Armię Czerwoną i oddziały milicji. Niepewny w tym czasie stał się los powiatu raciborskiego, ponieważ swe aspiracje do niego zgłosiło Państwo Czechosłowackie. Ostatecznie jednak po roku 1945 nastąpiło połączenie Górnego Śląska w ramach państwa polskiego – wiązało się to jednak z bolesnym procesem przesiedleń. Ze Śląska została wysiedlona ludność niepolska, a zostali tutaj przesiedleni mieszkańcy dawnych Kresów Wschodnich.

Gmina wyróżnia się bogatym **dziedzictwem kulturowym**. Dotyczy to zarówno sfery 38.
kultury materialnej (obiekty i miejsca historyczne oraz wytwory sztuki ludowej) jak i

duchowej (folklor, tradycja, podania i legendy). W rozwoju różnorodnych form kultury współpracują instytucje samorządowe (przyszkolne izby regionalne, ośrodki kultury, świetlice oraz biblioteki publiczne), jak i stowarzyszenia oraz organizacje pozarządowe (Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, zespoły folklorystyczne, nowe organizacje pozarządowe), a także kościół (chóry, orkiestry).

Niedostateczne jest dotychczasowe zainteresowanie formami upowszechniania kultury sektora lokalnego biznesu.

Niezwykle cennym walorem kulturowym gminy Krzyżanowice jest pamięć o znanych rodach szlacheckich pogranicza austro-węgiersko-pruskiego z nałożeniem kultur czeskiej, polskiej, austriackiej, niemieckiej. Do najślynniejszych rodów należy rodzina **von Lichnowskich** (w historii rodu zachował się stary tytuł związany z pierwotnym pochodzeniem Lichnowskich - de Voszczicze), a ponadto znane Europejskie rody: **Rhotschild, Henkel von Donersmarck, Baildon, Tworkowskich, von Reitzwitz.**

Wraz z rodem Lichnowskich pojawiają się na terenie ziemi Raciborskiej i Karniowskiej wielcy luminarze światowej muzyki: Paganini, Beethoven i Liszt.

Rody szlacheckie pozostawiły po sobie nie tylko wspaniałe rezydencje, lecz także folwarki i aleje śródpolne. Infrastrukturę kolejową gmina zawdzięcza twórcy Kolei Pruskich **księciu Feliksowi Lichnowskiemu**, który pełnił w tym czasie funkcję Dyrektora Generalnego Cesarskich Kolei i Tajnego Radcy Cesarskiego.

Ważnymi postaciami związanymi z gminą Krzyżanowice są dwaj kolejni proboszczowie przełomu XIX i XX w. w parafii pw św. Piotra i Pawła w Tworkowie: **ks. dr Augustyn Weltzel, ks. Józef Gregor.**

Inwentaryzacja zasobów kulturowych ujawniła istnienie wielu interesujących 39. obiektów i miejsc historycznych o cechach zabytkowych. Obszar gminy Krzyżanowice wyróżniają:

- kościoły w: Tworkowie (wraz z kryptami grobowymi Reitzwitzów), Krzyżanowicach, Chałupkach, Owsiszczach, Bolesławiu, Bieńkowicach,
- zabytkowe plebanie w Krzyżanowicach i Bieńkowicach,
- Pałac Różany w Krzyżanowicach, ruiny zamku w Tworkowie, pałac w Chałupkach, dwory, parki przydworskie.

- brama wjazdowa do Pałacu Różanego w Krzyżanowicach,
- kapliczki np. Urbanek koło Tworkowa, św. Anny i św. Jana w Bieńkowicach,
- późnogotyckie rzeźby w kościele w Rudyszwałdzie,
- przydrożne krzyże (w tym krzyż pokutny w Rudyszwałdzie),
- zabytkowe domostwa i zagrody, ciekawe kompozycje architektoniczne (np. ul. Powstańców Śląskich w Chałupkach) założenia wiejskie np. w Bieńkowicach, Owsiszczech, Zabełkowie,
- obiekty rzemieślnicze, młyny,
- kuźnia w Bieńkowicach,
- lamusy – spichrze w Bieńkowicach i dwa w Bolesławiu,
- przemysłowe - stare kopalnie żwiru z pozostałościami pni drzew prehistorycznej puszczy nadodrzańskiej,
- pozostałości szlaku smołowego w Bolesławiu,
- komunikacyjne - dworce, budki dróżnicze, infrastruktura graniczna, przebieg granicy Polsko Czeskiej w Chałupkach i Rudyszwałdzie,
- ślady osadnictwa dawnych kultur w dolinie Odry.

Wiele zabytków tracąc ekonomiczne podstawy funkcjonowania straciło równocześnie rację bytu. Przyczyny tkwią w nieprawidłowym ustawodawstwie i niewłaściwym dotychczas zarządzaniu dziedzictwem kulturowym. Nie ma nowego systemu ochrony, który ułatwiłby renowację i promocję obiektów zabytków w nowych warunkach rynkowych.

Niewielkie, rozproszone zabytki, często o wartości regionalnej, powinny być postrzegane przez lokalne społeczności jako własne i bliskie, a jednocześnie stanowiące składnik naszej tożsamości kulturowej.

W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie problematyką krajobrazową, która 40. przekraczając poziom regionalny i krajowy zajęła istotną pozycję w zbiorze wspólnej polityki europejskiej. **Krajobraz kulturowy**, tworząc swego rodzaju zewnętrzny, dostrzegalny zapis występujących na określonym obszarze zjawisk naturalnych i ludzkich działań oraz ich wzajemnych relacji, uznany został za istotny element identyfikacji europejskiej. Daje się on również interpretować jako element identyfikacji regionalnej, a równocześnie stanowi ważny wyróżnik przestrzeni

turystycznej. „Krajobraz kulturowy to historycznie ukształtowany fragment przestrzeni geograficznej, powstały w wyniku przenikania się wzajemnych oddziaływań środowiskowych i kulturowych, tworzących specyficzną strukturę, objawiającą się regionalną odrębnością, postrzeganą jako swoista fizjonomia”. Jest najpełniejszą formą dziedzictwa kulturowego, ale najtrudniejszą do zarządzania. Na obszarze gminy, można dostrzec wiele zachodzących współcześnie procesów społeczno-gospodarczych stanowiących poważne zagrożenie dla stabilności i różnorodności tutejszych krajobrazów. Pojawia się, więc potrzeba ich ochrony i świadomego, odpowiedzialnego kształtowania.

Krajobraz to nie tylko miejsce bądź przestrzeń, ale także pewna właściwość i wartość stanowiąca wypadkową uwarunkowań naturalnych i zachowań człowieka. Krajobraz należy, więc pojmować jako swoisty „węzeł” łączący składniki środowiska w dynamiczną i pełną znaczeń przestrzeń.

Szczególnym wyrazem krajobrazu kulturowego jest lokalna **architektura**. Architektura wsi, w dużej mierze, przez całe wieki rozwijała się niezależnie od mód i stylów architektonicznych obowiązujących w miastach. Składają się na nią zespoły obiektów mieszkalnych, gospodarczych, przemysłowych, użyteczności publicznej. Zasadą budownictwa wiejskiego była: użyteczność i praktyczność rozwiązań technicznych wynikające z tradycji i wielowiekowych doświadczeń miejscowych pokoleń. Rodzaj i wielkość istniejących w danym zespole obiektów mieszkaniowych i gospodarczych był zawsze dostosowany do wielkości gospodarstwa i rodzaju jego produkcji czy potrzeb lokalnie rozwijającego się przemysłu, a układ budynków odpowiadał ich funkcji. Kształt i konstrukcja budynków odpowiadała naturalnym warunkom przyrodniczym. We wsiach lokalizowanych w obszarze akumulowania glinki, spotykane są domy z cegieł z pokryciem ceramicznej dachówki, w dolinach zasobnych w budulec drewniany, przeważały domy i zagrody budowane z drewna. Obecnie na terenie wsi gminy Krzyżanowice przetrwało wiele śladów po tej zgodności swoistej kultury budownictwa z warunkami przyrodniczymi i geograficznymi. Na kształt wsi miały wpływ ponadto inne czynniki naturalne, jak ukształtowanie powierzchni, klimat, ale bardzo ważne były czynniki pozaprzyrodnicze jak: obowiązujące regulacje prawne i zawodowa specjalizacja wsi.

Zróżnicowanie architektoniczne miejscowości gminy Krzyżanowice dotyczy typu budownictwa nie zaś typu lokacyjnego. Wszystkie wsie w swym zasadniczym rdzeniu noszą znamiona **Magdeburgskiego Prawa Lokacyjnego**. Wszystkie wsie są regularnymi ulicówkami (rzędówkami), różni je zwykle charakter domostw i czas lokacji.

Wspaniałą mozaikę różnych kultur budownictwa możemy obserwować w Bieńkowicach. Tutaj specyficzne wąskie długie domostwa sugerują **flamandzką manierą osiedleńczą** nad brzegami Odry. Domy ustawione są szczytami do dróg (ulic) – najwęszą krawędzią kompleksu zabudowy. Na wąskiej działce w jednym ciągu budynków znajduje się – począwszy od drogi – część mieszkalna (dom), część gospodarcza (obora, chlew, stajnia, kurnik), wozownia; całość wieńczy ustawiona w poprzek działki stodoła.

W miejscowości tej elementy tradycyjnej urbanistyki zachowały się częściowo we współczesnej zabudowie.

Tworków zachował swoje ulicowe założenie urbanistyczne z dużym „nowsiem” – gruntem wiejskim pośrodku wsi. Podobną formę zachowały Krzyżanowice. Obie wsie są bogatymi wsiami przy dworach.

Do bardzo interesujących należy założenie urbanistyczne wsi Owsiszczce, gdzie wykorzystano rzeźbę terenu dla ukrycia wsi w malowniczym jarze.

Do bardzo atrakcyjnych urbanistycznie należy ul. Powstańców Śląskich w Chałupkach oraz ulice przyległe wraz z budynkami dworca kolejowego. Urokliwe niskie domy ul. Powstańców przywodzą na myśl wspomnienia „Złotej Uliczki” w Pradze.

Zabudowa przygraniczna Rudyszwałdu pokazuje interesujący przebieg granicy państwowej na pograniczu dwóch sąsiadujących ze sobą wsi.

Przygraniczny charakter wsi obserwujemy w Chałupkach i Zabełkowie.

3.4. INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I REKREACYJNA

Aktualnie istniejąca na terenie gminy Krzyżanowice **infrastruktura turystyczna i rekreacyjna** jest słabo rozwinięta. Brak tradycji w realizowaniu funkcji turystycznych jest w tym kontekście bardzo widoczny. 41.

Nie istnieją na terenie gminy wyspecjalizowane jednostki zajmujące się **informacją turystyczną**. Jedyne miejsce dysponujące taką informacją jest Urząd Gminy.

Śladowa jest również terenowa informacja o atrakcjach turystycznych gminy. Brakuje drogowskazów, zwłaszcza na głównych trasach przelotowych oraz w sąsiedztwie gminy, kierujących podróżnych do interesujących obiektów. Poprawnie jest oznaczony jedynie dojazd do kościoła w Tworkowie. W tymże samym Tworkowie nie występuje oznaczenie dojazdu do ruin pałacu. Właściwie, czytelnie oznaczone są trasy rowerowe.

Bardzo ograniczona jest oferta noclegowa gminy. Brakuje zarówno większej liczby miejsc noclegowych, jak również ich zróżnicowania jakościowego i cenowego. Do istotnych obiektów należy tutaj hotel Zamek w Chałupkach oraz zagroda agroturystyczna w Bieńkowicach. Na ukończeniu jest budowa obiektu noclegowo-gastronomicznego przy drodze nr 45 w kierunku Raciborza. Pewnym potencjałem są obiekty szkolne, które mogłyby w pewnej części być adoptowane do celów turystycznych i spełniać funkcję schronisk młodzieżowych. Problemem jest nieuregulowany w żaden sposób ruch turystów korzystających z dzikich biwaków.

Znacznie lepsza sytuacja występuje w zakresie oferty gastronomicznej. Na terenie gminy znajduje się 12 restauracji i obiektów gastronomicznych o różnym standardzie. Część z tych obiektów ma charakter sezonowy; jednak wraz ze wzrostem ruchu turystycznego mogą one rozszerzyć swoją działalność.

Brakuje też miejsc na profesjonalne organizowanie imprez o charakterze masowym. Sezonowo można w tym celu wykorzystywać stadiony sportowe oraz obiekty szkolne (boiska), a także place (np. przed dworcem kolejowym w Chałupkach) i parki (park przy hotelu Zamek w Chałupkach oraz park pałacowy w Tworkowie).

3.5. DZIAŁALNOŚCI TURYSTYCZNE I REKREACYJNE REALIZOWANE

W GMINIE KRZYŻANOWICE

Braki w infrastrukturze nie oznaczają, że w gminie nie są realizowane działalności 42. turystyczne. Na uwagę zasługują przede wszystkim:

- koncerty i spotkania kulturalne wykorzystujące związki z gminą wybitnych kompozytorów Beethovena i Liszta,
- tradycyjne procesje konne.

Powyższe wydarzenia mogą mieć rangę regionalną lub nawet ponadregionalną. Ich unikatowość wynika nie tylko z samego charakteru i treści tych imprez, ale przede wszystkim z głębokiego osadzenia w historii gminy. Korzenie tych wydarzeń sięgają do różnych źródeł (kultura wysoka i folklor), a poprzez to mogą być kierowane do odbiorców o różnych preferencjach. Tworzą też szerokie spektrum możliwości odnośnie kształtowania kolejnych aktywności.

Wiele w tym względzie zależy od umiejętności współpracy gminy z partnerami działającymi w gminach sąsiednich (zarówno w Polsce jak i w Czechach) oraz z powiatem raciborskim.

4.

WIZJA ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE

Wizja rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice została sformułowana jako 43. swego rodzaju odpowiedź na pytanie „W jaki sposób i w jakim kierunku powinny być rozwijane aktywności turystyczno-rekreacyjne w gminie, aby przynosiły one wzrost jakości życia mieszkańców Krzyżanowic?”. Takie postawienie pytania zwraca uwagę na szereg szczegółowych kwestii związanych z rozwojem nowych funkcji i ich wpływem na:

- sytuację na lokalnym rynku pracy,
- strukturę gospodarczą gminy,
- stan składowych środowiska (w tym także pojawianie się hałasu, nadmierne obciążenie ruchem, zatłoczenie itp.),
- spójność społeczeństwa i konflikty towarzyszące obsłudze ruchu turystycznego,
- społeczną i gospodarczą aktywizację mieszkańców,
- wykorzystanie potencjałów gminy oraz przywracanie wartości użytkowej niewykorzystywanemu majątkowi.

Ruch turystyczny w każdym z tych wymiarów może przynosić konsekwencje pozytywne i negatywne. Wizja ma za zadanie przedstawić taki rozwój, który dla mieszkańców gminy byłby możliwy do zaakceptowania.

Ponadto, zadaniem wizji jest stworzenie podstawy treściowej dla celów strategicznych oraz wynikających z nich kierunków działań i projektów strategicznych. Zapisy zawarte w wizji zostały oparte na analizie oczekiwań podmiotów lokalnych związanych z rozwojem turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice.

Należy zauważyć, że wizja nie jest opisem stanu aktualnego, lecz docelowego. 44. Zawiera stany, do których należy dążyć. Założono, że realizacja tak sformułowanej wizji będzie przebiegała do roku 2020. Przyjęty horyzont czasu jest nieprzypadkowy i wynika z następujących czterech przesłanek:

- braku przygotowania mentalnego mieszkańców gminy do zmiany swoich zachowań zawodowych i biznesowych, zainteresowania ich i przekonania do szans kreowanych przez turystykę i rekreację dla rozwoju indywidualnego,
- braku doświadczeń i znacznych zapóźnień w rozwoju infrastruktury turystycznej na terenie gminy,
- nieokreślonego, w szerszym otoczeniu, wizerunku gminy,
- konieczności skorelowania działań strategicznych i programowych z horyzontami czasowymi przyjętymi w dokumentach UE, kraju i regionu.

Wizja uwzględnia dwa główne zagadnienia:

45.

- znaczenie turystyki dla rozwoju gminy Krzyżanowice,
- kształt turystyki uzasadniony oczekiwaniami i potencjałami gminy.

Rozwój turystyki i rekreacji powinien być procesem skorelowanym z szeroko rozumianym rozwojem lokalnym. Z jednej strony, turystyka i rekreacja powinny czerpać z potencjałów i aktywności obecnych na terenie Krzyżanowic, zaś z drugiej strony dziedziny te powinny stwarzać impulsy dla rozwoju struktury społeczno-gospodarczej gminy.

WIZJA ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE DO ROKU 2020:

46.

A. Znaczenie turystyki i rekreacji dla rozwoju gminy Krzyżanowice:

Turystyka i rekreacja staną się w gminie Krzyżanowice

- i. impulsem do intensyfikowania partnerstwa lokalnego oraz budowy społeczeństwa obywatelskiego,
- ii. nowym polem aktywnego dialogu władzy lokalnej z mieszkańcami gminy realizującego się poprzez podejmowanie wspólnych działań w sferze turystyki i rekreacji,
- iii. dziedzinami otwierającymi gminę i jej mieszkańców na otoczenie, na współpracę z partnerami w województwach śląskim, opolskim i morawsko-śląskim, partnerami w Polsce i Republice Czeskiej, a w dłuższej perspektywie w Europie Środkowej i państwach UE,
- iv. dziedzinami stymulującymi przedsiębiorczość lokalną, zwiększającymi

- gotowość mieszkańców do podejmowania ryzyka w nowej działalności gospodarczej oraz skłaniającymi do myślenia innowacyjnego,
- v. nową drogą na rzecz wykorzystywania i ożywiania materialnych i niematerialnych zasobów gminy,
  - vi. branżą wzbogacającą lokalną strukturę gospodarczą oraz tworzącą warunki dla wielofunkcyjnego rozwoju przestrzeni gospodarczej gminy, a w szczególności przyczyniającą się do odkrywania nowych nisz rynkowych i rozwoju działalności pozarolniczych,
  - vii. działalnościami spajającymi różnorodne potencjały gminy Krzyżanowice oraz scalającymi aktywności mieszkańców gminy,
  - viii. aktywnościami wzmacniającymi odpowiedzialność mieszkańców za zasoby dziedzictwa architektonicznego, urbanistycznego, kulturowego, religijnego i przyrodniczego gminy.

B. Profil i wyróżniki turystyki i rekreacji rozwijanej w gminie Krzyżanowice:

Turystyka i rekreacja w gminie Krzyżanowice będzie oparta na:

- i. wykorzystaniu wyróżniających potencjałów gminy, a w szczególności:
  - tradycji związanych z krzyżowaniem się na ziemi śląskiej wpływów polskich, czeskich, niemieckich i austro-węgierskich,
  - historii arystokratycznych rodów śląskich oraz ich związków z wybitnymi kompozytorami,
  - folkloru śląskiego w jego materialnym i niematerialnym wymiarze,
  - zasobów przyrodniczych wyróżniających gminę w otoczeniu regionalnym,
- ii. rozwoju uzupełniających się typów turystyki:
  - turystyki edukacyjnej: przyrodniczej, historycznej i gospodarczej,
  - turystyki kulturowej,
  - turystyki aktywnej: pieszej, rowerowej, kajakowej,
  - rekreacji pobytowej: kempingowej, karawaningowej, wypoczynku nad wodą.
- iii. rozwoju budownictwa rezydencjalnego, traktowanego jako swoisty rodzaj turystyki i sposób na przyciągnięcie do gminy nowych mieszkańców.

5.

CELE GENERALNE I OPERACYJNE ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE

W oparciu o wizję oraz przeprowadzone analizy uwarunkowań zostały sformułowane 47. cele generalne, a w dalszej kolejności wynikające z nich cele operacyjne. Przyjęto **trzy cele generalne** dotyczące różnych aspektów rozwoju turystyki i rekreacji:

CG1. Wysoki poziom aktywności mieszkańców gminy sprzyjający rozwojowi funkcji turystycznych i rekreacyjnych.

CG2. Dobrze rozwinięta infrastruktura umożliwiająca wykorzystywanie przyrodniczych i kulturowych atrakcji gminy dla celów turystycznych, a jednocześnie pozwalająca chronić przyrodnicze i kulturowe dziedzictwo Krzyżanowic.

CG3. Współzależny rozwój różnych typów turystyki wykorzystujących unikatowe walory gminy Krzyżanowice.

Pomiędzy zaproponowanymi celami generalnymi nie występuje porządek 48. hierarchiczny; nie można, więc mówić o celach mniej czy bardziej ważnych. Dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych w gminie konieczne jest osiągnięcie każdego z tych celów. Również patrząc na cele w aspekcie chronologicznym należy starać się osiągać je w sposób równoległy.

Jednak nieprzypadkowa jest kolejność celów. W poszczególnych fazach wdrażania Programu należy nieco inaczej rozkładać akcenty. Fundamentem dla powodzenia Programu jest zainteresowanie mieszkańców podejmowaniem działalności wspierających rozwój turystyki i rekreacji w gminie. Działania mieszczące się w ramach tego celu będą dominowały w pierwszej fazie wdrażania. Oczywiście, nie znaczy to, że nie będą realizowane pozostałe dwa cele. Równie sprawnie należy podejść do kwestii wzbogacania infrastruktury oraz realizowania przedsięwzięć tworzących załączki pod rozwój konkretnych typów turystyki.

Wszystkie z celów generalnych mają bardzo złożoną strukturę. Ich zawartość 49.

najlepiej ilustrują cele operacyjne:

<p>CG1: Wysoki poziom aktywności mieszkańców gminy...</p>	<p>CO1.1. Aktywność społeczna mieszkańców gminy ukierunkowana na 50. pielęgnowanie materialnych i niematerialnych zasobów o znaczeniu turystycznym.</p> <p>CO1.2. Wysokie kompetencje mieszkańców gminy do funkcjonowania na rynku usług turystycznych.</p> <p>CO1.3. Dobrze funkcjonująca sieć kooperacji lokalnych podmiotów zajmujących się działalnością turystyczną i rekreacyjną.</p>
<p>CG2: Dobrze rozwinięta infrastruktura...</p>	<p>CO2.1. Rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna o różnym 51. standardzie i dostępności cenowej.</p> <p>CO2.2. Czytelny system informacji turystycznej w gminie i jej otoczeniu kierunkujący ruch turystyczny w Krzyżanowicach.</p> <p>CO2.3. Uzupełniane braki w infrastrukturze technicznej w miejscach koncentracji turystów.</p> <p>CO2.4. Działalność placówek edukacyjnych rozwijająca odpowiedzialność mieszkańców za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze gminy.</p> <p>CO2.5. Przywrócona wartość układów architektonicznych wsi oraz pozostałości zasobów architektury dworskiej i pałacowej.</p>
<p>CG3: Współzależny rozwój różnych typów turystyki...</p>	<p>CO3.1. Utrwalane w świadomości potencjalnych odbiorców usług 52. turystyczno-rekreacyjnych symbole gminy Krzyżanowice.</p> <p>CO3.2. Atrakcyjna oferta formułowana w ramach typów turystyki przyjętych do rozwijania w gminie.</p> <p>CO3.3. Silna pozycja gminy Krzyżanowice w regionalnej sieci współpracy podmiotów kreujących ofertę turystyczną.</p>

6.

KIERUNKI NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE

Dla celów pośrednich ustalono kierunki odzwierciedlające główne linie działań wdrażających program. Z kolei w ramach kierunków sformułowano projekty lub typy projektów będących konkretnymi przedsięwzięciami wdrażającymi Program.

Ustalone kierunki zostały zorientowane na:

- odkrywanie i wykorzystywanie nowych potencjałów na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji w gminie,
- budowanie wizerunku gminy, zwiększanie zainteresowania gminą i jej ofertą w otoczeniu,
- łączenie rozwoju turystyki z innymi dziedzinami lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego,
- animowanie partnerstwa lokalnego w oparciu o rozwój nowych funkcji,
- generowanie impulsów dla rozwoju różnych typów turystyki,
- kierunkowanie rozwoju turystyki i rekreacji zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

KIERUNKI ROZWOJU DLA CELÓW OPERACYJNYCH

CO1.1. Aktywność społeczna mieszkańców gminy ukierunkowana na pielęgnowanie materialnych i niematerialnych zasobów o znaczeniu turystycznym.

K.1.1.1. Zwiększanie liczby inicjatyw typu „program odnowy wsi” dla zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz swoich miejscowości.

K.1.1.2. Wspieranie działalności liderów lokalnych.

K.1.1.3. Stworzenie systemu przechodzenia od aktywności społecznej do działalności biznesowej.

CO1.2. Wysokie kompetencje mieszkańców gminy do funkcjonowania na rynku usług turystycznych.

K1.2.1. Językowe przygotowanie mieszkańców do przyjmowania turystów.

K1.2.2. Realizowanie szkoleń i kursów przygotowujących mieszkańców do prowadzenia biznesu turystycznego.

CO1.3. Dobrze funkcjonująca sieć kooperacji lokalnych podmiotów zajmujących się działalnością turystyczną i rekreacyjną.

K1.3.1. Stworzenie płaszczyzny dialogu pomiędzy władzami lokalnymi a gminnymi podmiotami zajmującymi się działaniami na rzecz rozwoju turystyki.

CO2.1. Rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna o różnym standardzie i dostępności cenowej.

K2.1.1. Stworzenie nowych tanich miejsc noclegowych.

K2.1.2. Przygotowanie systemu informacji o bazie noclegowej gminy oraz systemu rezerwacji noclegów.

K2.1.3. Promowanie wśród restauratorów w gminie wprowadzania do oferty dań kuchni regionalnej.

CO2.2. Czytelny system informacji turystycznej w gminie i jej otoczeniu kierunkujący ruch turystyczny w Krzyżanowicach.

K.2.2.1. Stworzenie systemu informacji w przestrzeni gminy

K.2.2.2. Stworzenie punktów informacji turystycznej w gminie.

K.2.2.3. Kreowanie nowych miejsc turystycznych stanowiących alternatywę dla największych atrakcji gminy.

CO2.3. Uzupełnianie braki w infrastrukturze technicznej w miejscach koncentracji turystów.

K2.3.1. Łączenie atrakcji turystycznych gminy poprzez system ścieżek (ścieżki tematyczne i ścieżki dotyczące określonego sposobu przemieszczania się).

K2.3.2. Wzbogacanie infrastruktury technicznej w zakresie infrastruktury drogowej i infrastruktury ochrony środowiska dla umożliwienia mieszkańcom i turystom zachowań proekologicznych.

CO2.4. Działalność placówek edukacyjnych rozwijająca odpowiedzialność mieszkańców za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze gminy.

K.2.4.1. Rozwijanie edukacji regionalnej w szerokim zakresie oraz obejmowanie nią możliwie dużej liczby mieszkańców gminy.

CO2.5. Przywrócona wartość układów architektonicznych wsi oraz pozostałości zasobów architektury dworskiej i pałacowej.

K.2.5.1. Określenie dostępności i wartości zasobów architektonicznych gminy Krzyżanowice..

K.2.5.2. Rewitalizacja najważniejszych obiektów gminy.

CO3.1. Utrwalane w świadomości potencjalnych odbiorców usług turystyczno-rekreacyjnych symbole gminy Krzyżanowice.

K3.1.1. Promowanie gminy Krzyżanowice jako miejsca o unikatowym dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym.

CO3.2. Atrakcyjna oferta formułowana w ramach typów turystyki przyjętych do rozwijania w gminie.

K3.2.1. Określenie przyrodniczych i kulturowych potencjałów do wykorzystania dla celów turystyczno-rekreacyjnych

K3.2.2. Rozwój turystyki edukacyjnej: przyrodniczej, historycznej i kulturowej wyrastającej z zasobów i tradycji gminy Krzyżanowice oraz Ziemi Raciborskiej.

K3.2.3. Rozwój turystyki kulturowej wykorzystującej folklor gminy oraz historię wielkich rodów śląskich.

- K3.2.4. Rozwój rekreacji i oferty wypoczynku czynnego.
- K3.2.5. Kreowanie produktu turystycznego wykorzystującego lokalną przedsiębiorczość i lokalne kompetencje (produkty rzemieślnicze, spożywcze, usługi).
- K3.2.6. Promowanie w środowiskach polskich emigrantów w Europie Zachodniej gminy Krzyżanowice jako miejsca o dobrych warunkach zamieszkania dla rozwoju budownictwa rezydencjalnego i powstrzymywania ujemnego salda migracji.

CO3.3. *Silna pozycja gminy Krzyżanowice w regionalnej sieci współpracy podmiotów kreujących ofertę turystyczną.*

- K.3.3.1. Wspólna organizacja imprez o charakterze turystycznym z partnerami w powiecie oraz w sąsiednich gminach czeskich.
- K.3.3.2. Współpraca z partnerami w otoczeniu w zakresie wzajemnego promowania oferty turystycznej.

PROJEKTY REALIZUJĄCE KIERUNKI ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI W GMINIE KRZYŻANOWICE

Projekty są przedsięwzięciami, które należy podjąć, aby osiągnąć założone cele 56. generalne oraz skorelowane z nimi cele operacyjne. Projekty zostały pogrupowane według kierunków zawartych w poprzednim rozdziale. Mimo, że nie zaznaczono wprost odniesienia do celów to wszystkie z projektów, zachowując zgodność z kierunkami, zachowują również zgodność z celami operacyjnymi i generalnymi.

Zaproponowane projekty mają bardzo różny charakter. Obejmują szerokie spektrum 57. przedsięwzięć, wśród których na szczególną uwagę zasługują projekty:

- informacyjno-promocyjne,
- edukacyjne, związane zarówno z doskonaleniem odpowiednich kwalifikacji, jak i z kształtowaniem postaw,
- infrastrukturalne, dotyczące infrastruktury turystycznej o charakterze:
  - sieciowym: np. ścieżki i szlaki z oznakowaniem itp.,
  - punktowym: noclegi, gastronomia, punkty informacyjne, ekspozycje, muzea itp.,
- tworzące ofertę wykorzystania przyrodniczego i kulturowego potencjału obszaru, to jest związane z konkretnymi działaniami różnych podmiotów na rzecz przekształcania potencjałów gminy w produkt turystyczny, rozwijające dotychczasowe i kreujące nowe produkty turystyczne (materialne i niematerialne, w tym imprezy i różne wydarzenia),
- usuwające bariery rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych o charakterze organizacyjnym, infrastrukturalnym bądź finansowym (nie tylko projekty *stricte* turystyczne).

Rekomendacje wdrożeniowe (pogrubiona czcionka, jaką zapisany jest projekt 58. na liście) odnoszone do projektów uwzględniają następujące kryteria oceny:

- możliwości i siła aktywizacji kapitału ludzkiego gminy,
- zdolność do łączenia działań lokalnych podmiotów na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji,
- prawdopodobieństwo realizacji (ze względu na dostępne zasoby oraz sytuację w

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

---

otoczeniu),

- efektywność,
- siła impulsu nadawanego realizacji całego Programu (osie rozwoju).

Ranga związana z proponowaną wagą projektu i chronologią realizacji zostały 59. oznaczone w następujący sposób:

- A. wstępna faza wdrażania, natychmiastowe podjęcie działania i możliwie szybkie wdrożenie; działanie warunkujące uruchomienie innych działań i sukces wdrożenia całego programu,
- B. podjęcie działania w drugiej fazie wdrażania programu, w horyzoncie krótkim,
- C. działania możliwe do podjęcia w horyzoncie dłuższym,
- D. działania, które powinny być realizowane permanentnie, w całym horyzoncie objętym przez program,
- E. działania fakultatywne, które mogą zostać podjęte wraz z pojawieniem się rezerw ludzkich, finansowych, organizacyjnych.

Projekty zostały ponumerowane w korelacji z numeracją zastosowaną do celów 60. operacyjnych.

LISTA PROJEKTÓW I TYPÓW PROJEKTÓW

CO1.1. **AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW GMINY UKIERUNKOWANA NA PIELEGNOWANIE MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH ZASOBÓW O ZNACZENIU TURYSTYCZNYM.** 61.

K.1.1.1. Zwiększanie liczby inicjatyw typu „program odnowy wsi” dla zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz swoich miejscowości.

Projekt 1.1.1. Przeprowadzenie wśród mieszkańców akcji zbierania informacji o gminie i jej tradycjach.

Efekt 1: powstanie pełnej bazy danych o:

- zasobach przyrodniczych,
- obiektach zabytkowych i ich historii,
- legendach, przekazach, podaniach, tradycjach religijnych, zwyczajach itp.

Efekt 2: edukacja mieszkańców i zwrócenie ich uwagi na cenne wartości związane z gminą.

Organizator: UG – przygotowanie wskazówek dla mieszkańców, ustalenie kategorii zbierania informacji, gromadzenie informacji w bazach danych, propagowanie akcji; parafie – propagowanie akcji.

Ranga projektu: A+D.

Projekt 1.1.2. Wydanie przewodników i map w oparciu o informacje uzyskane w wyniku realizacji projektu 1.1.1. oraz zweryfikowane i uporządkowane przez zespoły ekspertów z poszczególnych dziedzin.

Efekt 1: zajęcie przez wszystkie miejscowości gminy należnego miejsca w publikacjach turystycznych.

Efekt 2: nadanie wysokiej rangi wiedzy mieszkańców i pokazanie znaczenie wspólnego działania dla odkrywania potencjałów lokalnych.

Organizator: UG – przeprowadzenie prac nad zgromadzonym materiałem, procedura wydawnicza, dystrybucja materiałów.

Ranga: B+D.

Projekt 1.1.3. Organizowanie konkursów na najładniejszą i najpiękniej ukwieconą ulicę w gminie.

Efekt 1: kreowanie ładu i atrakcyjności przestrzeni gminy dla mieszkańców i odwiedzających.

Efekt 2: wzrost zainteresowania estetyką swojego miejsca zamieszkania.

Efekt 3: wzrost odpowiedzialności za swoje działania wpływające na ład przestrzenny i estetykę gminy.

Efekt 4: stworzenie załączków współpracy mieszkańców i koordynacji działań.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

	<p><i>Organizator: UG i wybrane organizacje pozarządowe.</i></p> <p><i>Ranga: B+D</i></p> <p>Projekt 1.1.4. Kontynuacja organizowania konkursów fotograficznych na najlepsze zdjęcia prezentujące gminę.</p> <p><i>Efekt 1: zwiększanie wrażliwości mieszkańców na piękno gminy.</i></p> <p><i>Efekt 2: powstanie zbiorów fotografii gminnych możliwych do wykorzystania w różnych celach.</i></p> <p><i>Organizator: UG, szkoły.</i></p> <p><i>Ranga: D.</i></p> <p>Projekt 1.1.5. „Multimedialna kronika Krzyżanowic” – organizowanie kwartalnego (w dłuższej perspektywie miesięcznego) konkursu na najciekawszą prezentację multimedialną promującą walory turystyczne gminy – prezentacje dostosowane do sezonu (miesiąca), ilustrujące walory oraz wydarzenia aktualne; najlepsza praca umieszczana na stronie internetowej gminy.</p> <p><i>Efekt 1: wzrost kompetencji informatycznych mieszkańców gminy.</i></p> <p><i>Efekt 2: zwiększona uwaga mieszkańców w postrzeganiu aktualnych walorów gminy.</i></p> <p><i>Efekt 3: promowanie talentów.</i></p> <p><i>Organizator: UG, szkoły, operator gminnej strony internetowej.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p> <p>Projekt 1.1.6. Organizowanie sezonowych akcji odnowy zabytków kultury ludowej i porządkowania ważnych miejsc w gminie.</p> <p><i>Efekt 1: przywracanie wartości zabytkom i przestrzeni gminy.</i></p> <p><i>Efekt 2: wzrost odpowiedzialności mieszkańców za dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG – dostarczanie materiałów do zabiegów odnowy, organizacje pozarządowe, szkoły.</i></p> <p><i>Ranga: C+D.</i></p>
<p>K.1.1.2. Wspieranie działalności liderów lokalnych.</p> <p>Projekt 1.1.7.</p>	<p>Stworzenie warunków do powstania Lokalnych Grup Działania (powołanie fundacji lub lokalnych stowarzyszeń w oparciu o sołectwa, z udziałem przedstawicieli sektora biznesu, organizacji obywatelskich i samorządu lokalnego).</p> <p><i>Efekt 1: ożywienie działalności społeczności lokalnych.</i></p> <p><i>Efekt 2: dostarczenie możliwości działania najbardziej aktywnym podmiotom lokalnym.</i></p> <p><i>Efekt 3: stworzenie podstaw dla wdrażania na terenie gminy programów typu Leader+.</i></p> <p><i>Organizator: UG – informacja o wymogach formalnych oraz o</i></p>

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

potencjalnych źródłach finansowania.

Ranga: A/B

Projekt 1.1.8. Konkurs grantowy dla organizacji pozarządowych na najlepszy projekt do realizacji w dziedzinie turystyki.

Efekt 1: dynamizacja działalności liderów społecznych.

Efekt 2: wdrażanie zasady subsydiarności w gminie.

Organizator: UG, ew. Lokalna Grupa Działania.

Ranga: B+D.

Projekt 1.1.9. Konkurs grantowy dla indywidualnych animatorów procesów turystycznych na najlepszy projekt wspierający rozwój potencjału turystycznego gminy.

Efekt 1: rozwój przedsiębiorczości społecznej.

Efekt 2: wykreowanie liderów lokalnych.

Organizator: UG.

Ranga: B+D

Projekt 1.1.10. Stworzenie i ciągła aktualizacja banku danych o prywatnych kolekcjach zgromadzonych przez mieszkańców gminy, możliwych do udostępniania turystom.

Efekt 1: docenienie wartościowych pasji mieszkańców.

Efekt 2: zachęcanie mieszkańców do zakładania kolekcji oraz dzielenia się nimi poprzez udział w ekspozycjach.

Efekt 3: tworzenie specyficznej i elastycznej oferty turystycznej gminy.

Organizacja: UG.

Ranga: B+D.

K.1.1.3. Stworzenie systemu przechodzenia od aktywności społecznej do działalności biznesowej

Projekt 1.1.11. Stworzenie grupy przewodników gminnych.

Efekt: wykorzystanie aktywności i wiedzy osób gromadzących informacje o gminie na rzecz rozwoju funkcji turystycznych.

Organizator: UG.

Ranga: C.

Projekt 1.1.12. Powierzenie przez gminę wybranych zadań z zakresu rozwoju turystyki organizacjom społecznym i społecznikom z opcją zapłaty za wykonane zadanie na drodze umowy.

Efekt 1: wykorzystanie aktywności i wiedzy lokalnych społeczników.

Efekt 2: podnoszenie wartości działań społecznych.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p> <p>Projekt 1.1.13. Wydanie broszur (podręczników) informujących o możliwościach sezonowego samodzielnego podejmowania drobnej działalności w dziedzinie usług turystycznych.</p> <p><i>Efekt: przełamanie bariery mentalnej hamującej aktywność społeczną.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>	
<p>CO1.2. WYSOKIE KOMPETENCJE MIESZKAŃCÓW GMINY DO FUNKCJONOWANIA NA RYNKU USŁUG TURYSTYCZNYCH.</p>	62.
<p>K1.2.1. Językowe przygotowanie mieszkańców do przyjmowania turystów.</p> <p>Projekt 1.2.1. Wymiana dzieci i młodzieży pomiędzy miejscowościami partnerskimi w celu nauki języka obcego w rzeczywistych warunkach – język czeski, niemiecki, ew. węgierski (konieczność skorelowania wyjazdów z programami nauczania językowego w szkołach).</p> <p><i>Efekt 1: profesjonalna nauka języka obcego, kultury, języka.</i></p> <p><i>Efekt 2: praktyczna znajomość języka przez młode pokolenie mieszkańców gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG – nawiązanie kontaktów z miejscowościami partnerskimi, pozyskiwanie środków pomocowych.</i></p> <p><i>Ranga: A+D.</i></p> <p>Projekt 1.2.2. Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych i lekcji języków obcych (czeskiego i niemieckiego) oraz lekcji kultury regionalnej w szkołach gminy Krzyżanowice przez nauczycieli z miejscowości partnerskich w Czechach i w Niemczech (z opcją wyjazdu nauczycieli z Krzyżanowic do prowadzenia analogicznych lekcji języka polskiego w miejscowościach partnerskich za granicą).</p> <p><i>Efekt 1: profesjonalna nauka języka obcego i kultury.</i></p> <p><i>Efekt 2: praktyczna znajomość języka przez młode pokolenie mieszkańców gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG we współpracy z MEN, gminy partnerskie z analogicznymi urzędami w ich państwach - pozyskiwanie środków pomocowych, zatrudnianie wolontariuszy-nauczycieli.</i></p> <p><i>Ranga: B+D.</i></p> <p>Projekt 1.2.3. Organizacja kursów językowych dla osób dorosłych w zakresie prostej komunikacji z osobami odwiedzającymi gminę (w tym kursy dla osób starszych) – języki: czeski, niemiecki, angielski.</p> <p><i>Efekt: sprawność komunikacji mieszkańców z gminy z osobami odwiedzającymi gminę.</i></p> <p><i>Organizator: UG – pozyskiwanie środków pomocowych, zatrudnianie nauczycieli-wolontariuszy, mniejszość niemiecka.</i></p>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

	<p><i>Ranga: B+D.</i></p> <p>Projekt 1.2.4. Organizacja konkursów na najlepsze wypracowania, eseje pisane w językach obcych na temat walorów i historii gminy.</p> <p><i>Efekt 1: wykorzystanie w praktyce kompetencji językowych.</i></p> <p><i>Efekt 2: przygotowanie materiałów w językach obcych możliwych do wykorzystania w promowaniu gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: A+D.</i></p>	
<p>K1.2.2.</p> <p>Projekt 1.2.5.</p> <p>Projekt 1.2.6.</p> <p>Projekt 1.2.7.</p>	<p>Realizowanie szkoleń i kursów przygotowujących mieszkańców do prowadzenia biznesu turystycznego.</p> <p>Badanie potrzeb edukacyjnych mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy na temat prowadzenia biznesu.</p> <p><i>Efekt 1: poznanie potrzeb edukacyjnych i braków w kształceniu przedsiębiorczości.</i></p> <p><i>Efekt 2: wyrównywanie różnic w wykształceniu.</i></p> <p><i>Organizator: UG – zlecenie badań, pozyskiwanie środków na badania, organizacja badań i przetwarzanie wyników.</i></p> <p><i>Ranga: A+D.</i></p> <p>Uruchomienie Krzyżanowickiego Uniwersytetu Ludowego edukującego mieszkańców w zakresie wiedzy o gminie, regionie i kształcącego w zakresie prowadzenia działalności turystycznej.</p> <p><i>Efekt 1: wyrównywanie szans edukacyjnych.</i></p> <p><i>Efekt 2: powszechność procesu kształcenia.</i></p> <p><i>Organizator: UG – uruchomienie uniwersytetu, pozyskanie środków pomocowych na funkcjonowanie uniwersytetu.</i></p> <p><i>Ranga: C+D.</i></p> <p>Opracowanie autorskich programów dla szkół w gminie opartych na lokalnych uwarunkowaniach przyrodniczych, historycznych, kulturowych wraz z rozwijaniem wątków na temat przedsiębiorczego wykorzystania potencjału gminy.</p> <p><i>Efekt 1: podniesienie świadomości mieszkańców w odniesieniu do wartości lokalnych potencjałów</i></p> <p><i>Efekt 2: nadanie wyższej rangi wiedzy o gminie poprzez nauczanie w szkołach.</i></p> <p><i>Organizator: UG, szkoły.</i></p> <p><i>Ranga: C+D.</i></p>	
<p>CO1.3.</p>	<p>DOBRE FUNKCJONUJĄCA SIEĆ KOOPERACJI LOKALNYCH PODMIOTÓW ZAJMUJĄCYCH SIĘ DZIAŁALNOŚCIĄ TURYSTYCZNĄ I REKREACYJNĄ.</p>	<p>63.</p>
<p>K1.3.1.</p>	<p>Stworzenie płaszczyzny dialogu pomiędzy władzami lokalnymi a gminnymi</p>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<p>podmiotami zajmującymi się działaniami na rzecz rozwoju turystyki.</p> <p>Projekt 1.3.1. Powołanie Krzyżanowickiego Forum Turystycznego jako platformy wymiany informacji. W skład forum powinni wejść przedstawiciele sektora samorządowego, biznesowego i obywatelskiego.</p> <p><i>Efekt 1: nawiązanie dialogu między przedstawicielami różnych sektorów.</i></p> <p><i>Efekt 2: kreowanie i inicjowanie wspólnych międzysektorowych projektów zawiązujących partnerstwo publiczno-prywatne.</i></p> <p><i>Efekt 3: usprawnienie przepływu informacji.</i></p> <p><i>Organizator: UG – zaproszenie podmiotów do pracy w Forum.</i></p> <p><i>Ranga: A.</i></p> <p>Projekt 1.3.2. Opracowanie indywidualnego systemu dialogu władzy lokalnej z podmiotami wdrażającymi Program Rozwoju Turystyki i Rekreacji (PRoTuiR).</p> <p><i>Efekt 1: kontrola wdrażania programu.</i></p> <p><i>Efekt 2: zindywidualizowane podejście do podmiotów i wdrażanych przez nie przedsięwzięć podwyższające rangę partnerów lokalnych.</i></p> <p><i>Organizator: UG</i></p> <p><i>Ranga: A+D.</i></p> <p>Projekt 1.3.3. Powołanie Gminnej Agencji Turystycznej jako LOT (Lokalna Organizacja Turystyczna zrzeszająca wszystkich zainteresowanych rozwojem turystyki i wdrażaniem Programu Rozwoju Turystyki i Rekreacji [PRoTuiR]).</p> <p><i>Efekt 1: zebranie i ujednoczenie oferty turystycznej.</i></p> <p><i>Efekt 2: pakietyzacja oferty.</i></p> <p><i>Efekt 3: reklama pakietów ofertowych.</i></p> <p><i>Efekt 4: efektywniejsze wykorzystanie istniejącej bazy.</i></p> <p><i>Efekt 5: identyfikacja niedoborów.</i></p> <p><i>Organizator UG partnerzy biznesowi i partnerzy społeczni zainteresowani turystyką (nie tylko z terenu gminy).</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>	
<p>CO2.1. ROZWIĘTA BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA O RÓŻNYM STANDARDZIE I DOSTĘPNOŚCI CENOWEJ.</p>	64.
<p>K.2.1.1. Stworzenie nowych tanich miejsc noclegowych.</p> <p>Projekt 2.1.1. Inwentaryzacja i adaptacja zasobów lokalowych w gminie na potrzeby bazy noclegowej, w tym wykorzystanie nieużywanych budynków wiejskich i szkół – projekt realizowany w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.</p> <p><i>Efekt 1: rewitalizacja niewykorzystywanych obiektów.</i></p>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

	<p><i>Efekt 2: powstanie nowych, stałych i sezonowych miejsc noclegowych.</i></p> <p><i>Organizator: UG – inwentaryzacja, pozyskanie środków, ustalenie zasad do przekazywania obiektów do wykorzystania przez podmioty prywatne.</i></p> <p><i>Ranga: A.</i></p>	
Projekt 2.1.2.	<p>Organizacja szkoleń dla mieszkańców gminy w zakresie innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie hotelarstwa i gastronomii.</p> <p><i>Efekt 1: zwiększenie skłonności mieszkańców do podejmowania działalności hotelarskiej i gastronomicznej.</i></p> <p><i>Efekt 2: zwiększenie liczby miejsc i urozmaicenie jakościowej oferty gastronomicznej i noclegowej.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: C+D.</i></p>	
Projekt 2.1.3.	<p>Przeprowadzenie szkoleń dla mieszkańców na temat przygotowania kwater turystycznych w swoich obiektach mieszkalnych lub gospodarczych.</p> <p><i>Efekt 1: uzmysłowienie mieszkańcom realnych możliwości czerpania korzyści z turystyki.</i></p> <p><i>Efekt 2: powstanie pewnej liczby miejsc noclegowych o wyższym standardzie.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>	
Projekt 2.1.4.	<p>Przygotowanie profesjonalnego pola biwakowego z funkcjami pola kempingowego i karawaningowego oraz przygotowanie sztucznej piaszczystej plaży z infrastrukturą rekreacyjną (siatkówka plażowa).</p> <p><i>Efekt 1: zwiększenie liczby miejsc noclegowych dostępnych pod względem finansowym dla osób mniej zamożnych i rodzin.</i></p> <p><i>Efekt 2: rozwój nowych typów turystyki.</i></p> <p><i>Efekt 3: wykreowanie Krzyżanowic jako miejsca wypoczynku nad wodą</i></p> <p><i>Organizacja: UG – wyznaczenie lokalizacji i wstępne przygotowanie terenu.</i></p> <p><i>Lokalizacja: miejsce(a) z możliwością stworzenia sztucznej piaszczystej plaży.</i></p> <p><i>Ranga B/C.</i></p>	
K.2.1.2.	Przygotowanie systemu informacji o bazie noclegowej gminy oraz systemu rezerwacji noclegów.	
Projekt 2.1.5.	<p>Przygotowanie listy obiektów noclegowych wraz z zaznaczeniem standardu i ceny.</p> <p><i>Efekt: zbilansowanie posiadanych zasobów noclegowych pod</i></p>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<p>Projekt 2.1.6.</p>	<p>względem ilościowym i jakościowym.</p> <p>Organizacja: UG – wyznaczenie lokalizacji i wstępne przygotowanie terenu.</p> <p>Ranga: A+D.</p> <p>Umieszczenie bazy danych o obiektach noclegowych w publikatorach: strona internetowa (z systemem rezerwacji), foldery. (skorelowane z projektem 2.2.5)</p> <p><i>Efekt 1: udostępnienie informacji o bazie noclegowej i realna promocja gminy i jej możliwości absorpcji turystów.</i></p> <p><i>Efekt 2: stworzenie możliwości rezerwacji turystycznej.</i></p> <p><i>Efekt 3: badanie bieżącego zainteresowania turystów ofertą gminy.</i></p> <p>Organizacja: UG – przygotowanie publikacji i elektronicznego systemu rezerwacji.</p> <p>Ranga: B+D.</p>
<p>K.2.1.3. Promowanie wśród restauratorów w gminie wprowadzania do oferty dań kuchni regionalnej.</p> <p>Projekt 2.1.7.</p>	<p>Przeprowadzenie społecznej akcji zbierania i opracowywania lokalnych przepisów kulinarnych.</p> <p><i>Efekt 1: utrwalenie tradycyjnych przepisów kulinarnych.</i></p> <p><i>Efekt 2: zainteresowanie mieszkańców dziedzictwem kultury kulinarnej obszaru.</i></p> <p><i>Efekt 3: promocja kuchni pogranicza polsko – czeskiego.</i></p> <p>Organizator: UG.</p> <p>Ranga: B+D.</p>
<p>Projekt 2.1.8.</p>	<p>Organizacja kursów na temat kuchni lokalnej w ramach Krzyżanowickiego Uniwersytetu Ludowego.</p> <p><i>Efekt 1: nauka prawidłowego żywienia.</i></p> <p><i>Efekt 2: upowszechnianie umiejętności związanych z kuchnią lokalną.</i></p> <p>Organizator: UG.</p> <p>Ranga: C+D.</p>
<p>Projekt 2.1.9.</p>	<p>Organizowanie dorocznego konkursu na najlepsze wykonanie lokalnej potrawy z udziałem restauracji stowarzyszonych w ramach programu kuchni lokalnej („Kulinarny spektakl w Tworkowie”).</p> <p><i>Efekt 1: promocja kuchni pogranicza.</i></p> <p><i>Efekt 2: wykazanie bogactwa kulturowego gminy przez pryzmat bogactwa i wielonarodowości kuchni lokalnej.</i></p> <p><i>Efekt 3: dochody z akcji.</i></p>

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<p>Organizator: UG, lokalni restauratorzy. Ranga: C+D.</p>	
<p>CO2.2. CZYTELNY SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ W GMINIE I JEJ OTOCZENIU KIERUNKUJĄCY RUCH TURYSTYCZNY W KRZYŻANOWICACH.</p>	65.
<p>K.2.2.1. Stworzenie systemu informacji w przestrzeni gminy.</p> <p>Projekt 2.2.1. Ustawienie tablic informacyjnych przy głównych atrakcjach turystycznych gminy, zarówno historycznych, kulturowych jak i przyrodniczych.</p> <p><i>Efekt 1: przekazywanie ujednoczonej informacji przyjeżdżającym.</i></p> <p><i>Efekt 2: promowanie atrakcji turystycznych i zwiększanie stopnia znajomości gminy wśród mieszkańców.</i></p> <p><i>Organizator: UG, Lokalna Organizacja Turystyczna w gminie.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p> <p>Projekt 2.2.2. Oznaczenie dojazdu do interesujących dla turystów miejsc w gminie, ustawienie drogowskazów na drogach w gminie, dworcach i przystankach komunikacji zbiorowej oraz na głównych drogach przebiegających w sąsiedztwie gminy.</p> <p><i>Efekt 1: przekazywanie ujednoczonej informacji przyjeżdżającym.</i></p> <p><i>Efekt 2: ukierunkowanie ruchu turystycznego w gminie.</i></p> <p><i>Organizator: UG, Lokalna Organizacja Turystyczna.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>	
<p>K.2.2.2. Stworzenie punktów informacji turystycznej w gminie.</p> <p>Projekt 2.2.3. Stworzenie Krzyżanowickiego Centrum Informacji Turystycznej (proponowana lokalizacja: brama pałacu w Krzyżanowicach).</p> <p><i>Efekt: powstanie widocznego miejsca z kompleksową informacją dla osób odwiedzających gminę.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p> <p>Projekt 2.2.4. Stworzenie stanowisk z materiałami promującymi gminę w najważniejszych obiektach noclegowych i gastronomicznych w gminie (np. restauracja „Zamek” w Chałupkach, zajazd „Przy kominku” itp.).</p> <p><i>Efekt: poprawa dystrybucji materiałów promocyjnych gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG, właściciele obiektów noclegowych i gastronomicznych.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p> <p>Projekt 2.2.5. Stworzenie wirtualnego centrum informacji turystycznej na</p>	

stronach Urzędu Gminy z elektronicznym organizatorem pobytu (skorelowane z projektem 2.1.6).

Efekt 1: dystrybuowanie pełnej informacji o gminie.

Efekt 2: pomoc dla turystów w zaplanowaniu pobytu w gminie z uwzględnieniem czasu pobytu, zamożności pory roku, pogody i innych zmiennych.

Efekt 3: aktualność i wiarygodność informacji turystycznej,

Efekt 4: stworzenie nowoczesnego i wygodnego narzędzia komunikacji z turystą.

Efekt 5: przyspieszenie procesu konsolidacji podmiotów zainteresowanych procesem rozwoju turystyki w gminie.

Organizator: UG, LOT, szkoły, operator gminnej strony internetowej.

Ranga: B.

Projekt 2.2.6.

Przeprowadzenie szkoleń dla mieszkańców (forma bezpośrednia lub korespondencyjna) oraz dostarczenie mieszkańcom materiałów na temat walorów gminy w celu ich przygotowania do udzielania informacji turystycznej (Domowa sieć informacji turystycznej).

Efekt 1: dystrybuowanie pełnej informacji o gminie w formie najbardziej atrakcyjnej dla turystów, czyli bezpośredniego kontaktu z mieszkańcami..

Efekt 2: edukacja mieszkańców na temat walorów gminy.

Efekt 3: aktywizacja mieszkańców.

Organizator: UG.

Ranga: C.

K.2.2.3. Kreowanie nowych miejsc turystycznych stanowiących alternatywę dla największych atrakcji gminy.

Projekt 2.2.7.

Tworzenie wyspecjalizowanych szlaków turystycznych łączących niekonwencjonalne atrakcje gminy interesujące dla odbiorców o wyrafinowanych oczekiwaniach – głównie na rzecz rozwoju turystyki edukacyjnej.

Efekt 1: rozszerzenie spektrum atrakcji turystycznych.

Efekt 2: otwarcie gminy na turystów niszowych, dobrze przygotowanych do odbioru usług turystycznych.

Efekt 3: wzmacnianie i urozmaicanie wizerunku turystycznego gminy.

Efekt 4: dotarcie z ofertą do środowisk opiniotwórczych, naukowców i pasjonatów zajmujących się historią, przyrodą, regionalistyką, etnografią itp.

Organizator: UG we współpracy z ośrodkami naukowymi.

Ranga: C

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

Projekt 2.2.8.	Powołanie Instytutu Górnej Odry w Tworkowie na bazie częściowo odrestaurowanego pałacu w tej miejscowości (placówka badawcza z funkcjami promocyjno-edukacyjnymi).	
	<i>Efekt 1: Uzyskanie pełnej wiedzy o stanie rzeki Odry w jej górnym biegu</i>	
	<i>Efekt 2: Stworzenie profesjonalnego muzeum zasobów artefaktów prehistorii doliny Odry</i>	
	<i>Efekt 3 zagospodarowanie części dobrze zachowanych ruin</i>	
	<i>Organizator: UG we współpracy z ośrodkami naukowymi.</i>	
	<i>Ranga: E.</i>	
CO2.3. UZUPEŁNIANE BRAKI W INFRASTRUKTURZE TECHNICZNEJ W MIEJSCACH KONCENTRACJI TURYSTÓW.	66.	
K2.3.1.	Łączenie atrakcji turystycznych gminy poprzez system ścieżek i szlaków (ścieżki tematyczne i ścieżki dotyczące określonego sposobu przemieszczania się).	
Projekt 2.3.1.	Wyznaczenie i oznakowanie ścieżek i szlaków uwzględniających atrakcje turystyczne, obiekty gastronomiczne i noclegowe: (w powiązaniu z projektem 2.2.7)	
	➤ Wytyczenie gminnego odcinka „Ścieżki Architektury Sakralnej” (analogia do Schwaebische Barokstrasse in Baden-Wirtenberg w Niemczech)	
	▪ <i>Efekt: Ujawnienie atrakcyjnych budowli z terenu gminy w szerszym spektrum atrakcji architektonicznych.</i>	
	▪ <i>Organizator: UG, LOT Parafie.</i>	
	➤ Wytyczenie i oznakowanie ścieżki „ Granicą między chałupami i bez pole od Chałupek do Bolesława ” z zachowaniem symbolicznej infrastruktury, celników (punkty informacji turystycznej) i symbolicznej procedury odpraw.	
	▪ <i>Efekt: niepowtarzalna atrakcja turystyczna w skali całorocznej.</i>	
	▪ <i>Wykorzystanie niepotrzebnej infrastruktury granicznej.</i>	
	▪ <i>Organizator: UG, partnerzy czescy, Straż Graniczna, NGO'Sy</i>	
	➤ Wytyczenie i oznakowanie szlaku „ Nocnej Uciezki Beethovena od Lichnowskiego ”; szlak wykorzystywany do organizacji nocnego marszu wieńczzonego koncertem rozpoczynającym się od spornego dzieła muzycznego (możliwa inscenizacja w strojach z epoki); sam marsz zupełnie niezwiązany z faktami np.: z Chałupek do budowanego amfiteatru w Tworkowie,	
	▪ <i>Efekt 1: wykorzystanie mało znanej anegdoty z życia wielkiego Beethovena.</i>	
	▪ <i>Efekt 2: Ożywienie aktywności mieszkańców (w nocy mieszkańcy pomagają „wędrowcowi”).</i>	
	▪ <i>Organizator: UG, Akademia Muzyczna w</i>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

*Katowicach (koncert i patronat nad imprezą),
organizacje społeczne i biznesowe*

- Wytyczenie „**Ścieżki Buntów Chłopskich**” wykorzystywanej także do dorocznej inscenizacji zajazdu chłopskiego na zamek w Tworkowie z dorocznym „**krępowaniem Wójta**” np. niewygodnymi pytaniami (powrót do starej tradycji, w myśl, której na Śląsku każdy, raz w roku mógł zadać niewygodne pytanie władcy bez konsekwencji dla pytającego).
  - *Efekt 1: wykorzystanie mało znanego epizodu historycznego do zwiększania zainteresowania gminą.*
  - *Efekt 2: rozwój demokracji bezpośredniej.*
  - *Organizator: UG.*
- Wytyczenie „**Ścieżki pierwotnej Puszczy Odrzańskiej**” od Roszkowa do Bieńkowic (na bazie rekonstrukcji pni wydobywanych z kopalni żwiru i fragmentów lasów w okolicach Tworkowa).
  - *Efekt 1: prezentacja unikatowych zasobów paleobiologicznych gminy.*
  - *Efekt 2: edukacja.*
  - *Organizator: kopalnia żwiru w Roszkowie, UG, NGO's, później CEGO*
- Wytyczenie ścieżki o charakterze edukacyjnym „**Po ptasiej krainie w meandrach Odry**” opartej o Centrum Edukacji Górnej Odry przy Instytucie Górnej Odry na zamku w Tworkowie.
  - *Efekt Uporządkowanie zwiedzania meandrów Odry*
  - *Efekt Usługa edukacyjna o wysokim standardzie*
  - *Organizator: WWF, UG, później CEGO.*

Efekty dotyczące całego projektu:

Efekt 1: powiązanie pojedynczych atrakcji w systemowy produkt.

Efekt 2: uporządkowanie ruchu turystycznego w przestrzeni gminy.

Efekt 3: skierowanie ruchu turystycznego w stronę biznesu (noclegi, gastronomia i inne usługi).

Efekt 4: rozwój alternatywnych sposobów przemieszczania się po gminie.

Organizator: UG we współpracy z lokalnym biznesem i organizacjami obywatelskimi.

Ranga: B.

Projekt 2.3.2. Nadanie ścieżkom właściwego standardu (ławeczki, stoliki, sanitariaty) oraz uzupełnienie na wyznaczonych ścieżkach i szlakach infrastruktury przystosowującej do poruszania się z wykorzystaniem odpowiednich środków lokomocji:

- ścieżki piesze,

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<ul style="list-style-type: none"> ➤ ścieżki rowerowe (uzupełnienia dotychczasowej sieci według nowej mapy atrakcji turystycznych gminy), ➤ ścieżki konne w powiązaniu z gospodarstwami agroturystycznymi, ➤ szlaki kajakowe, ➤ ścieżki dla osób z ograniczoną sprawnością ruchową uwzględniające możliwość korzystania na wybranych fragmentach ze środków komunikacji zbiorowej, ➤ trasy dla biegaczy narciarskich. <p><i>Efekt 1: usprawnienie przemieszczania się turystów po gminie.</i></p> <p><i>Efekt 2: ograniczenie ruchu samochodowego na terenie gminy.</i></p> <p><i>Efekt 3: otwarcie gminy na turystów o różnych preferencjach i predyspozycjach..</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>	
<p>K2.3.2. Wzbogacanie infrastruktury technicznej w zakresie infrastruktury drogowej i infrastruktury ochrony środowiska dla umożliwienia mieszkańcom i turystom zachowań proekologicznych.</p> <p>Projekt 2.3.3. Zorganizowanie śląskiej letniej szkoły dylowania dróg wraz ze szkołą praktycznej budowy ścieżek rowerowych, konnych wraz z drewnianą infrastrukturą (w ramach Krzyżanowickiego Uniwersytetu Ludowego).</p> <p><i>Efekt: wybudowanie ścieżek w trudno dostępnych miejscach.</i></p> <p><i>Organizator: NGO, UG, WWF.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p> <p>Kierunek realizowany przez inne programy tematyczne wdrażane w gminie.</p>	
<p>CO2.4. DZIAŁALNOŚĆ PLACÓWEK EDUKACYJNYCH ROZWIJAJĄCA ODPOWIEDZIALNOŚĆ MIESZKAŃCÓW ZA DZIEDZICTWO KULTUROWE I PRZYRODNICZE GMINY.</p>	67.
<p>K.2.4.1. Rozwijanie edukacji regionalnej w szerokim zakresie oraz obejmowanie nią możliwie dużej liczby mieszkańców gminy.</p> <p>Projekt 2.4.1. Przygotowanie akcji „Nasza chata skraja kraju” promującej życie na krańcach Polski.</p> <p><i>Efekt 1: poznanie własnych wartości kulturowych, przyrodniczych, historycznych.</i></p> <p><i>Efekt 2: praktyczna znajomość przestrzeni gminy przez mieszkańców.</i></p> <p><i>Efekt 3: dowartościowanie gminy przez akceptację odmienności pogranicza.</i></p> <p><i>Organizator: UG – pozyskiwanie środków pomocowych na realizację zadania, zatrudnianie trenerów.</i></p> <p><i>Ranga: C+D.</i></p> <p>oraz projekty analogiczne jak do kierunku K1.2.2.</p>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

CO2.5. PRZYWRÓCONA WARTOŚĆ UKŁADÓW ARCHITEKTONICZNYCH WSI ORAZ POZOSTAŁOŚCI ZASOBÓW ARCHITEKTURY DWORSKIEJ I PAŁACOWEJ.	68.
K.2.5.1. Określenie dostępności i wartości zasobów architektonicznych gminy Krzyżanowice.	
<p>Projekt 2.5.1. Inwentaryzacja zasobów architektonicznych gminy z oceną ich atrakcyjności inwestycyjnej oraz potencjałem do wykorzystania na cele turystyczne.</p> <p><i>Efekt 1: odkrycie nowych wartości lokalnej substancji architektonicznej, podniesienie stanu wiedzy o własnej przestrzeni, założeniach urbanistycznych i budowlach.</i></p> <p><i>Efekt 2: zidentyfikowanie rezerw obiektów do wykorzystania na nowe cele.</i></p> <p><i>Efekt 3: określenie potrzeb, głównie finansowych, związanych z ewentualną renowacją obiektów i nadawaniem im nowych funkcji.</i></p> <p>Organizator: UG.</p> <p>Ranga: B.</p>	
<p>Projekt 2.5.2. Przeprowadzenie ekspertyz techniczno-budowlanych i studium wykonalności adaptacji ruin zamku w Tworkowie na cele: Centrum Edukacji Górnej Odry, Uniwersytetu Ludowego, Instytutu Górnej Odry, Muzeum Górnej Odry, sali amfiteatralnej z zapleczem.</p> <p><i>Efekt 1: uzyskanie przestrzeni do realizacji kluczowych projektów PProTuiR.</i></p> <p><i>Efekt 2: uporządkowanie (uratowanie) zabytkowej budowli i przywrócenie jej funkcji użytkowej.</i></p> <p>Organizator UG.</p> <p>Ranga: B</p>	
<p>Projekt 2.5.3. Waloryzacja zasobów architektonicznych wsi Bieńkowice w celu powstrzymania procesu zanikania tradycyjnej zabudowy wraz z planami zmian funkcji użytkowej zachowanych domostw na cele turystyczne, w tym przygotowanie pakietu projektów do indywidualnego wykorzystania przez dysponentów obiektów oraz objęcie ochroną najcenniejszych obiektów.</p> <p><i>Efekt 1: utrzymanie różnorodności urbanistycznej związanej z historycznym osadnictwem na terenie gminy Krzyżanowice.</i></p> <p><i>Efekt 2: uzyskanie przestrzeni dla rozwijania funkcji turystycznych w gminie.</i></p> <p><i>Efekt 3: zwiększenie przychodów mieszkańców wsi Bieńkowice.</i></p> <p>Organizator: UG, rada sołecka Bieńkowice.</p> <p>Ranga: B.</p>	
<p>Projekt 2.5.4. Przygotowanie planów rekonstrukcji nadgranicznej zabudowy z</p>	

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<p>Projekt 2.5.5.</p> <p>Projekt 2.5.6.</p>	<p>uwzględnieniem kreowania nowych funkcji turystycznych (Chałupki, Rudyszwałd, Zabełków).</p> <p><i>Efekt 1: ożywienie zamierających granicznych wsi.</i></p> <p><i>Efekt 2: stworzenie nowych, specyficznych dla obszaru przygranicznego atrakcji turystycznych.</i></p> <p><i>Organizator: UG, rady sołeckie, Stowarzyszenia Odnowy Wsi.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p> <p>Przygotowanie planów poddania miejscowości w gminie Krzyżanowice procesowi Odnowy Wsi w znaczeniu UE – przywrócenie pierwotnej funkcji układu architektonicznego z zastosowaniem współczesnych technologii (przykłady: Obergeis w powiecie Bad Hersfeld, Hesja, Niemcy).</p> <p><i>Efekt 1: przywrócenie dobrego wizerunku wsi.</i></p> <p><i>Efekt 2: adaptacja architektoniczna rustykalnej części zabudowy.</i></p> <p><i>Efekt 3: wdrożenie modelowych rozwiązań procesu Odnowy Wsi Śląskiej w powiecie raciborskim.</i></p> <p><i>Efekt 4: rozszerzenie procesu Odnowy Wsi na pozostałe miejscowości w zakresie odpowiadającym potrzebom mieszkańców.</i></p> <p><i>Organizator: UG, rady sołeckie, Stowarzyszenia Odnowy Wsi.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p> <p>Przygotowanie projektu zachowania układu urbanistyczno-architektonicznego wsi Owsiszcze.</p> <p><i>Efekt: zachowanie architektonicznego bogactwa gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p>
<p>K.2.5.2.</p> <p>Projekt 2.5.7.</p> <p>Projekt 2.5.8.</p>	<p>Rewitalizacja najważniejszych obiektów gminy.</p> <p>Rekonstrukcja części pałacu w Tworkowie na cele turystyczne, w tym na cele Instytutu Górnej Odry i Centrum Edukacji Górnej Odry (w korelacji z projektem 2.2.8).</p> <p><i>Efekt 1: stworzenie reprezentacyjnej części gminy odwiedzanej przez osoby opiniotwórcze (środowiska naukowe).</i></p> <p><i>Efekt 2: zagospodarowanie części dobrze zachowanych ruin.</i></p> <p><i>Organizator UG we współpracy z ośrodkami naukowymi.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p> <p>Ożywienie pozostałych części ruin w Tworkowie na amfiteatr muzyczny (przykład Bad Hersfeld Hesja Niemcy)</p> <p><i>Efekt 1: wykorzystanie postaci wielkich kompozytorów związanych z historią gminy Krzyżanowice (Beethoven i Liszta).</i></p>

	<p><i>Efekt 2: powstanie ośrodka edukacji muzycznej o znaczeniu ponadlokalnym.</i></p> <p><i>Efekt 3: zagospodarowanie części gorzej zachowanych ruin.</i></p> <p><i>Organizator: UG we współpracy z ośrodkami naukowymi (ekspertyza przydatności architektonicznej ruin).</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>
Projekt 2.5.9.	<p>Powołanie Gminnej Strefy Gospodarki i Rzemiosła w rejonie ulicy Powstańców Śląskich w Chałupkach dla wykreowania „Złotej Uliczki w Chałupkach” z siecią małych sklepików, pracowni rzemieślniczych i artystycznych oraz magazynów handlowych w budynkach przylegających do dworca w Chałupkach.</p> <p><i>Efekt 1: kreowanie nowych atrakcji turystycznych.</i></p> <p><i>Efekt 2: ożywienie turystyczne pogranicza.</i></p> <p><i>Efekt 3: modelowy przykład transformacji miejscowości przygranicznej po wejściu Polski do strefy Schengen</i></p> <p><i>Organizator UG we współpracy ze znanymi kreatorami mody, jubilerami, artystami, restauratorami etc.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p>
Projekt 2.5.10.	<p>Odrestaurowanie zabytkowej zabudowy Bieńkovic.</p> <p><i>Efekt 1: odtworzenie unikatowego charakteru wsi.</i></p> <p><i>Efekt 2: lepsze uświadomienie mieszkańcom wsi jej historii.</i></p> <p><i>Efekt 3: zagospodarowanie części dobrze zachowanych zabudowań i wykorzystanie części z nich na cele turystyczne.</i></p> <p><i>Organizator UG we współpracy Grupą Odnową Wsi.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p>
Projekt 2.5.11.	<p>Zabezpieczenie eksponatów z wykopalisk w kopalni żwiru w Roszkowie.</p> <p><i>Efekt: natychmiastowe (!) powstrzymanie procesu utraty substancji wykopaliskowej.</i></p> <p><i>Organizacja: UG.</i></p> <p><i>Ranga: A.</i></p>
Projekt 2.5.12.	<p>Odtworzenie „prehistorycznego lasu w dolinie Odry” na bazie kopalni żwiru w Roszkowie (konserwacja pni wydobywanych w kopalni w Roszkowie i ustawienie z nich „lasu” oraz przygotowanie gablot edukacyjnych na temat wykopalisk).</p> <p><i>Efekt 1: zwiększenie wiedzy o historii i paleobiologii doliny Odry.</i></p> <p><i>Efekt 2: stworzenie Lasu Prehistorycznych Dębów.</i></p> <p><i>Efekt 3 zagospodarowanie wyrobiska w Roszkowie.</i></p> <p><i>Organizator UG we współpracy z ośrodkami naukowymi.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p>

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

<p>CO3.1. UTRWALANE W ŚWIADOMOŚCI POTENCJALNYCH ODBIORCÓW USŁUG TURYSTYCZNO-REKREACYJNYCH SYMBOLE GMINY KRZYŻANOWICE.</p>	69.
<p>K3.1.1. Promowanie gminy Krzyżanowice jako miejsca o unikatowym dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym.</p>	
<p>Projekt 3.1.1. Organizowanie plenerów malarskich i fotograficznych dla profesjonalistów i studentów.</p> <p><i>Efekt 1: zainteresowanie gminą środowisk opiniotwórczych w regionie.</i></p> <p><i>Efekt 2: powstanie prac artystycznych pokazujących i dokumentujących piękno gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG, środowiska artystyczne z gminy.</i></p> <p><i>Ranga: A+D</i></p>	
<p>Projekt 3.1.2. Opracowanie graficzne i lansowanie symboli gminy Krzyżanowice (w tym możliwość organizacji konkursu na logo gminy):</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ nieskażone środowisko naturalne → stylizowane meandry Odry (lub ich zdjęcie lotnicze). ➤ Śląska Droga Barokowa → wnętrze kościoła w Tworkowie, a szczególnie „łóża Reitzwitzów”. ➤ W symbolice miejscowości można odwołać się do tradycyjnych symboli śląskich → liść dębowy (pierwiastek męski) i pięciopłatkowa róża śląska (pierwiastek żeński) jako odniesienie historii gminy (prehistoryczne dęby w dolinie Odry) i jej przyrody (róża śląska: składnik zarośli śródpolnych w gminie, a ponadto symbol Pałacu Różanego w Krzyżanowicach). ➤ Symbol paleobiologii gminy → mamut. ➤ Jaskółka w locie jako symbol Wiosennego Święta Pierwszej Jaskółki w Polsce (Krzyżanowice miejscem, w którym pojawiają się pierwsze jaskółki wiosną w Polsce). <p><i>Efekt 1: promowanie gminy i jej największych atrakcji.</i></p> <p><i>Efekt 2: pomysły dla kreowania imprez, produktów, pamiątek.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>	
<p>Projekt 3.1.3. Ogłoszenie konkursu dla lokalnych przedsiębiorców na produkty-wizytówki gminy (pamiątki, produkty spożywcze, usługi).</p> <p><i>Efekt 1: zainteresowanie działalnością turystyczną lokalnego biznesu.</i></p> <p><i>Efekt 2: komercjalizacja potencjałów gminy.</i></p> <p><i>Organizacja: UG.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>	
<p>CO3.2. ATRAKCYJNA OFERTA FORMUŁOWANA W RAMACH TYPÓW TURYSTYKI PRZYJĘTYCH DO</p>	70.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

ROZWIJANIA W GMINIE.	
K3.2.1.	Określenie przyrodniczych i kulturowych potencjałów do wykorzystania dla celów turystyczno-rekreacyjnych.
Projekt 3.2.1.	<p>Wyznaczenie w przestrzeni gminy stref ruchu turystycznego z uwzględnieniem wymogów środowiskowych i oczekiwań mieszkańców – strefy wolnego dostępu, strefy ograniczonego bądź warunkowego dostępu, strefy zamknięte.</p> <p><i>Efekt 1: zachowanie naturalnych i kulturowych walorów gminy oraz zrównoważony rozwój turystyki.</i></p> <p><i>Efekt 2: ograniczanie społecznych konfliktów związanych z ruchem turystycznym.</i></p> <p><i>Organizacja: UG.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>
K3.2.2.	Rozwój turystyki edukacyjnej: przyrodniczej, historycznej i kulturowej wyrastającej z zasobów i tradycji gminy Krzyżanowice oraz Ziemi Raciborskiej.
Projekt 3.2.2.	<p>Budowa infrastruktury turystycznej eksponującej walory przyrodnicze, a jednocześnie przyjaznej środowisku w zakolach Górnej Odry (ograniczone trakty piesze, wieże widokowe, w tym nawiązujące do strażnic pogranicza).</p> <p><i>Efekt 1: uzyskanie dostępu do zasobów przyrody przez określone grupy turystów z zachowaniem wymagań ekologicznych.</i></p> <p><i>Efekt 2: stworzenie profesjonalnego przewodnictwa w tym rejonie.</i></p> <p><i>Organizator UG we współpracy z ośrodkami naukowymi.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>
Projekt 3.2.3.	<p>Zorganizowanie Centrum Edukacyjnego Górnej Odry skorelowanego z Instytutem Górnej Odry (w pierwszej fazie stworzenie stanowiska Konserwatora Meandrów Górnej Odry).</p> <p><i>Efekt: wykorzystanie nisz w postaci rosnących potrzeb edukacji pozaszkolnej i wykreowanie w oparciu o taki popyt centrum edukacji opartej na niepowtarzalnych walorach lokalnych – zaspokojenie tych potrzeb w skali Polski i Czech w odniesieniu do meandrów Odry, prehistorii Odry, Odry jako rzeki pogranicza, historii Ziemi Raciborskiej i Karniowskiej, śląskiej architektury sakralnej (barok śląski), wielokulturowego pogranicza Europy Środkowej.</i></p> <p><i>Organizator UG (i wielu partnerów).</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>
Projekt 3.2.4.	<p>Zorganizowanie przy CEGO fonoteki gminy Krzyżanowice „Ptasie Radio” z odgłosami ptaków i innymi odgłosami przyrody i wsi.</p> <p><i>Efekt 1: aktywizacja mieszkańców.</i></p> <p><i>Efekt 2: zasoby dokumentalne do wykorzystania w różnych</i></p>

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

	<p>celach.</p> <p>Organizator: CEGO.</p> <p>Ranga: E.</p>
Projekt 3.2.5.	<p>Przygotowanie oferty wycieczek edukacyjnych dla szkół z województwa śląskiego i opolskiego.</p> <p><i>Efekt: inicjowanie działalności o charakterze turystycznym.</i></p> <p><i>Organizacja: UG we współpracy z lokalnym biznesem i szkołami.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>
K3.2.3.	<p>Rozwój turystyki kulturowej wykorzystującej folklor gminy oraz historię wielkich rodów śląskich.</p>
Projekt 3.2.6.	<p>Organizacja „Pikników w Tworkowie” – spotkań „na trawie” z własnymi kosztami piknikowymi z możliwością obejrzenia spektakli, wysłuchania koncertów (preferowani kompozytorzy związana z gminą) oraz gawęd o historii gminy; możliwość organizowania konkursów, akcji itp.</p> <p><i>Efekt 1: sprawne wykreowanie imprez o niskim koszcie nawiązującej swoim klimatem do przeszłości gminy.</i></p> <p><i>Efekt 2: stworzenie załączka pod biznes turystyczny.</i></p> <p><i>Efekt 3: poprawa znajomości walorów gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG, biznes lokalny.</i></p> <p><i>Ranga: B+D.</i></p>
Projekt 3.2.7.	<p>Organizacja festiwalu sztuki aktorskiej i cyrkowej z udziałem grup dzieci i młodzieży oraz artystów profesjonalnych: pokazy i warsztaty organizowane w pałacu w Tworkowie („Tworkowska Maskarada s’Tworków”)</p> <p><i>Efekt 1: możliwość rozwijania w ramach imprezy szerokiego spektrum działań: edukacja, pokazy, nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami z całej Europy.</i></p> <p><i>Efekt 2: możliwość rozwijania sztuki aktorskiej w formie związanej bądź kojarzonej z kulturą dworską.</i></p> <p><i>Organizator: UG, szkoły.</i></p> <p><i>Ranga: B+D.</i></p>
Projekt 3.2.8.	<p>Organizacja charytatywnych bali maskowych nawiązujących do arystokratycznej tradycji gminy.</p> <p><i>Efekt 1: budowanie wizerunku gminy, nawiązanie do balów organizowanych na dworach śląskiej arystokracji.</i></p> <p><i>Efekt 2: pozyskanie środków na szlachetne cele.</i></p> <p><i>Organizator: UG z lokalnym biznesem.</i></p> <p><i>Ranga: B+D.</i></p>
Projekt 3.2.9.	<p>Organizowanie „Festiwalu muzyki pogranicza im. L. van</p>

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

	<p>Beethovena, G. Paganiniego i F. Liszta”.</p> <p><i>Efekt 2: możliwość eksponowania tradycji kulturowych gminy jako splotu kultury arystokratycznej i ludowej.</i></p> <p><i>Efekt 2: przedstawianie muzyki związanej z gminą w różnych wariacjach (wykonania muzyki regionalnej bądź muzyki wielkich kompozytorów: klasyczne, jazzowe, popularne, młodzieżowe itp.).</i></p> <p><i>Organizator: UG, Akademia Muzyczna w Katowicach.</i></p> <p><i>Ranga: B+D.</i></p>
Projekt 3.2.10.	<p>Konsolidacja artystów gminy Krzyżanowice przez powołanie stowarzyszenia kulturalnego „Artystokracja Krzyżanowicka”.</p> <p><i>Efekt 1: konsolidacja środowisk twórczych gminy.</i></p> <p><i>Efekt 2: lansowanie liderów lokalnych.</i></p> <p><i>Efekt 3: kultywowanie tradycji gminy.</i></p> <p><i>Organizator: UG – inspiracja do powstania grupy.</i></p> <p><i>Ranga: B.</i></p>
K3.2.4.	<p>Rozwój rekreacji i oferty wypoczynku czynnego: turystyki relaksacyjnej długoterminowej łączącej usługi turystyki weekendowej, rodzinnej, rowerowej, karawaningowej i pieszej, kajakowej;</p> <p><i>Realizacja przez wymienione wcześniej projekty infrastrukturalne dla kierunku 2.3.1. oraz projekt 2.4.1.</i></p>
K3.2.5.	<p>Kreowanie produktu turystycznego wykorzystującego lokalną przedsiębiorczość i lokalne kompetencje (produkty rzemieślnicze, spożywcze, usługi).</p> <p>Projekt 3.2.11. Szkolenie mieszkańców w zakresie: wytwarzania, promocji, marketingu, jakości lokalnego produktu turystycznego.</p> <p><i>Efekt 1: przeszkolenie określonej liczby mieszkańców i zainteresowanie podejmowaniem działań turystycznych.</i></p> <p><i>Efekt 2: wykreowanie nowych produktów turystycznych.</i></p> <p><i>Organizator: UG. Śl.OT, Ministerstwo Gospodarki dep. Turystyki.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p> <p>Projekt 3.2.12. Organizacja otwartego konkursu na najlepszy w sezonie produkt lub usługę o charakterze turystycznym oferowaną w gminie.</p> <p><i>Efekt 1: aktywizacja uczestników PRoTuiR.</i></p> <p><i>Efekt 2: stałe podnoszenie jakości usług turystycznych.</i></p> <p><i>Organizator UG.</i></p> <p><i>Ranga: C</i></p> <p>Projekt 3.2.13. Organizowanie „Letniego festiwalu produktów lokalnych” eksponującego produkty kulinarne i tradycyjne rzemiosło z gminy i okolic.</p>

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

	<p><i>Efekt 1: aktywizacja lokalnych podmiotów.</i></p> <p><i>Efekt 2: dochodowa impreza przyciągająca turystów.</i></p> <p><i>Organizator: UG, lokalny biznes.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>	
K3.2.6.	<p>Promowanie w środowiskach polskich emigrantów w Europie Zachodniej gminy Krzyżanowice jako miejsca o dobrych warunkach zamieszkania dla rozwoju budownictwa rezydencjalnego i powstrzymywania ujemnego salda migracji.</p>	
Projekt 3.2.14.	<p>Umieszczanie szerokiej informacji o planach i efektach wdrażania PRoTuiR na najczęściej odwiedzanych stronach internetowych związanych z gminą Krzyżanowice.</p> <p><i>Efekt 1: rozszerzanie wiedzy o programie.</i></p> <p><i>Efekt 2: promocja gminy i jej oferty turystycznej.</i></p> <p><i>Organizator UG</i></p> <p><i>Ranga: A.</i></p>	
Projekt 3.2.15.	<p>Stworzenie oferty wsparcia dla realizacji mikroinwestycji (w tym o charakterze turystycznym) dla osób wywodzących się z ziemi raciborskiej decydujących się na powrót do Polski.</p> <p><i>Efekt 1: wypełnienie luki inwestycyjnej w dziedzinie turystyki</i></p> <p><i>Efekt 2: związanie reemigrantów z gminą.</i></p> <p><i>Organizator: UG.</i></p> <p><i>Ranga: E.</i></p>	
Projekt 3.2.16.	<p>Uruchomienie interaktywnego portalu „Krzyżanowickie nostalgie” pokazującego na żywo uroczystości gminne i ludowe, msze z kościołów, zwykłe życie krzyżanowickiej wsi, a także zawierającego korespondencje osób wywodzących się z gminy a przebywających aktualnie za granicą.</p> <p><i>Efekt 1: podtrzymanie kontaktu z gminą osób pozostających za granicą.</i></p> <p><i>Efekt 2: promocja gminy wśród emigrantów ze wsi powiatu raciborskiego, i powiatów sąsiednich oraz z woj. śląsko-morawskiego.</i></p> <p><i>Organizator: UG, operator portalu gminy, parafie, organizacje pozarządowe.</i></p> <p><i>Ranga: C.</i></p>	
CO3.3.	<p>SILNA POZYCJA GMINY KRZYŻANOWICE W REGIONALNEJ SIECI WSPÓLPRACY PODMIOTÓW KREUJĄCYCH OFERTĘ TURYSTYCZNĄ.</p>	71.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

K3.3.1. Wspólna organizacja imprez o charakterze turystycznym z partnerami w powiecie oraz w sąsiednich gminach czeskich.

Projekt 3.3.1. do uzupełnienia

K3.3.2. Współpraca z partnerami w otoczeniu w zakresie wzajemnego promowania oferty turystycznej.

Projekt 3.3.2. do uzupełnienia

Na potrzeby wdrażania programu zostało sformułowanych ponad pięćdziesiąt 72. projektów, z których większość posiada charakter złożony. Poniżej, jako podsumowanie przedstawiono listę dziesięciu z nich, które powinny tworzyć fundament dla rozwoju turystyki w gminie Krzyżanowice. Na listę trafiły przede wszystkim projekty zmieniające nastawienie mieszkańców gminy do turystyki, jak i do miejsca swojego zamieszkania. Wybór jest podyktowany koniecznością przełamania najistotniejszej bariery, jaką jest brak zainteresowania podejmowaniem działalności turystycznych przez mieszkańców i brak wiary w sens takich działań. Dlatego też, dla większości projektów zapisanych w programie podmiotem organizacyjnym (inspirującym) jest UG, ale realizatorem powinny być różne podmioty lokalne. Stąd też propozycja powoływania pewnych grup czy stowarzyszeń konsolidujących mieszkańców wokół wspólnych celów, także tych związanych z turystyką.

Należy jeszcze zauważyć, że nie jest możliwy trwały rozwój turystyki w gminie bez podjęcia działań fundamentalnych z dziedziny infrastruktury, edukacji czy rozszerzania zasad samorządności.

73.

GRUPY PROJEKTÓW WĘZŁOWYCH:

1. Przeprowadzenie wśród mieszkańców akcji zbierania informacji o gminie i jej tradycjach.
2. Wydanie przewodników, folderów i map w oparciu o informacje uzyskane w wyniku realizacji projektu 1.1.1. oraz zweryfikowane i uporządkowane przez zespoły ekspertów z poszczególnych dziedzin.
3. Powierzenie przez gminę wybranych zadań z zakresu rozwoju turystyki organizacjom społecznym i społecznikom z opcją zapłaty za wykonane zadanie na drodze umowy.
4. Edukacja mieszkańców:

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

- Uruchomienie Krzyżanowickiego Uniwersytetu Ludowego edukującego mieszkańców w zakresie wiedzy o gminie, regionie i kształcącego w zakresie prowadzenia działalności turystycznej.
  - Przeprowadzenie szkoleń dla mieszkańców (forma bezpośrednia lub korespondencyjna) oraz dostarczenie mieszkańcom materiałów na temat walorów gminy w celu ich przygotowania do udzielania informacji turystycznej.
5. Zorganizowanie środowiska lokalnego wokół turystyki:
- Powołanie Krzyżanowickiego Forum Turystycznego składającego się z przedstawicieli sektora samorządowego, biznesowego i obywatelskiego.
  - Powołanie Gminnej Agencji Turystycznej jako LOT (Lokalna Organizacja Turystyczna) zrzeszająca wszystkich zainteresowanych rozwojem turystyki i wdrażaniem Programu Rozwoju Turystyki i Rekreacji (PRoTuiR) w gminie Krzyżanowice.
6. Działania waloryzacyjne:
- Inwentaryzacja i adaptacja zasobów lokalowych w gminie na potrzeby bazy noclegowej, w tym wykorzystanie nieużywanych budynków wiejskich i szkół – projekt realizowany w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.
  - Inwentaryzacja zasobów architektonicznych gminy z oceną ich atrakcyjności inwestycyjnej oraz potencjałem do wykorzystania na cele turystyczne.
  - Przeprowadzenie ekspertyz techniczno-budowlanych i studium wykonalności adaptacji ruin zamku w Tworkowie na cele Centrum Edukacji Górnej Odry (CEGO) wraz z: Krzyżanowickim Uniwersytetem Ludowym, Instytutem Górnej Odry, Muzeum Górnej Odry, sali amfiteatralnej z zapleczem (dla Tworkowskiej Maskarady s'Tworków).
7. Przygotowanie listy obiektów noclegowych wraz z zaznaczeniem standardu i ceny.
8. Dostęp do informacji:
- Stworzenie Wirtualnego Centrum Informacji Turystycznej na stronach Urzędu Gminy z elektronicznym organizatorem pobytu.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

- Oznaczenie dojazdu do interesujących dla turystów miejsc w gminie, ustawienie drogowskazów na drogach w gminie, dworcach i przystankach komunikacji zbiorowej oraz na głównych drogach przebiegających w sąsiedztwie gminy.
  - Wyznaczenie i oznakowanie ścieżek i szlaków uwzględniających atrakcje turystyczne, obiekty gastronomiczne i noclegowe.
9. Kreowanie ważnych instytucji o znaczeniu ponadlokalnym:
- Powołanie Instytutu Górnej Odry w Tworkowie na bazie częściowo odrestaurowanego zamku w tej miejscowości (placówka badawcza z funkcjami promocyjno-edukacyjnymi).
  - Zorganizowanie Centrum Edukacyjnego Górnej Odry (CEGO) skorelowanego z Instytutem Górnej Odry (w pierwszej fazie stworzenie stanowiska Konserwatora Meandrów Górnej Odry).
10. Ogłoszenie konkursu dla lokalnych przedsiębiorców na produkty-wizytówki gminy (pamiątki, produkty spożywcze, usługi).

Koncepcja powołania Centrum Edukacji Górnej Odry

Ciągle rosnące potrzeby edukacji poza szkolnej stwarzają dogodne nisze do powstawania centrów edukacyjno - treningowych. Instytucje te oparte są najczęściej na niepowtarzalnych walorach lokalnej przyrody, historii, tradycji. Centrum Edukacji Górnej Odry powinno stać się niestandardową instytucją dla zaspokojenia potrzeb edukacyjno - treningowych w skali Polski i Czech w odniesieniu do meandrów Odry, prehistorii Odry, Odry rzeki pogranicza, historii Ziemi Raciborskiej, śląskiej architektury sakralnej (barok śląski), pogranicza wielu kultur Europy Środkowej, śląskiej historii szlacheckiej z jej wspaniałymi rodami zasłużonymi dla tej ziemi: von Lichnowski, Rhotschild Henkel von Donersmarck, Baildon, oraz z luminarzami kultury europejskiej związanymi z tą ziemią: J.von Eichendorff, L von Beethoven, G. Paganini, F. Liszt.

Centrum Edukacyjne Górnej Odry może zostać zorganizowane na bazie ruin zamku w Tworkowie. Zanim lokalizacja zostanie zaakceptowana należy wykonać waloryzację budowlano architektoniczną obiektu oraz przeprowadzić niezbędne badania techniczno-budowlane przydatności budowli na założone cele. Waloryzacja jest niezbędna w każdym wypadku – niezależnie czy pozostaną żywą ruiną czy zostaną częściowo odbudowane i zaadoptowane dla nowych potrzeb. Całość budowli powinna zostać podzielona na części CEGO:

1. Część naukowa - Instytut Górnej Odry – interdyscyplinarna placówka naukowa skupiająca specjalistów z wielu dziedzin wiedzy związanej z Odrą jako głównym obiektem badań.
2. Część edukacyjna – placówka prowadząca edukację dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych, gimnazjów, szkół średnich.
3. Centrum treningowe – adresowane dla studentów różnych specjalności i zawodów, członków i sympatyków NGO, ludzi chcących podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.
4. Muzeum Górnej Odry – siedziba główna. Samo muzeum ma strukturę rozproszoną: Roszków – Prehistoryczny Las Dębowy, Muzeum Osadnictwa w Bieńkowicach, Muzeum Granicy polsko-czeskiej w Chałupkach itp.
5. Krzyżanowicki Uniwersytet Ludowy jako instytucja edukacji permanentnej.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Krzyżanowice do roku 2020

---

6. Amfiteatralna sala koncertowa w ruinach niemodernizowanej części zamku tworkowskiego.

7. Siedziba Gminnego (międzygminnego) Kustosza Przyrody – powołanego dla ochrony zasobów przyrodniczych (ornitologicznych) na polderze Buków i meandrów Odry.

Zakres i wielkość CEGO powinna zostać określona przez Gminę we współpracy z instytucjami naukowymi i edukacyjnymi.